

Каленић

ИЗДАЊЕ
ШУМАДИЈСКЕ
ЕПАРХИЈЕ

2004
5

НОВООСВЕЋЕНА ЦРКВА
У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

Крштење у манастиру Дивостину

Сабор у манастиру
Никоље Рудничко

Литургија у новој
паланачкој цркви

Последња страна:
Икона Светог Луке
манастира Мораче,
1672/1673.

ОНАЈ КОЈИ ЈЕСТЕ, КОЈИ БЕШЕ И КОЈИ ДОЛАЗИ

Драги читаоче,

Прелиставајући један православни *Катихизис* својевремено објављен у Сједињеним Америчким Државама нашишао сам на мисао која ми се учинила тачна и веома занимљива. Наиме, аутор поменутог *Катихизиса* истиче чињеницу да се у данашње време, које је оптерећено предрасудама о такозваном култу младости, веома често понавља фраза да је будућност наше Цркве наша омладина. Затим, веома трезвено истиче да је много исправније рећи да је будућност наше омладине, ако те будућности уопште и буде, наша Црква.

И заиста, треба нагласити да је будућност наше Цркве иста као и њена прошлост и њена садашњост. То је, наравно, Онај који јесте, који беше и који долази (Отк 1, 8), односно, Исус Христос, Син Божији, Спаситељ.

Запитајмо се зашто је речено: Ако те будућности уопште и буде?

Мислим да је одговор очигледан: зато што данас, више него икада раније, сасвим јасно сагледавамо да свет у којем живимо (без обзира на континент и државу) тешко да може имати неку далекосежну и успешну будућност без Цркве, односно, без Господа Исуса Христа.

Али, ако трагичном погрешком, односно, злоупотребом слободе Црква ипак не буде будућност наше омладине? Шта ће у том случају бити са нашом децом? Са нашом омладином? Са нама самима? Са овим светом?

Странпутице су на први поглед привлачне и разноврсне. Оне пружају привид небројених могућности, које се, наводно, отварају пред нама, али све оне, на kraju krajeva, воде на исто место - у нигдину, односно у ништавну егзистенцију без смисла, у

тому најкрајњу, где је, како нас упозорава Господ, плач и шкргут зuba. (Мт 22,13). И та тама најкрајња, не-ка нас од ње сачува Господ, почиње већ овде у нашим промашеним животима, у нашој ускогрудости, злоби, пакости, зависти, свађама, среброльубљу, егоизму, наркоманији, алкохолизму... и наставља се у паклу вечне, битијне самоће.

Када кажемо да је будућност наше омладине и свих нас Црква, онда не мислим само на неку пролазну, времениту, овосветску будућност. Мислим, наравно, на будућност у овоме животу, али и на будућност у вечном, непролазном животу Царства Божијег. Морамо постати свесни да нам само живот у Цркви омогућава једину будућност која је по нашој мери, по мери човековог призыва у пуној раста Христовог, а то значи будућност која нема краја и која ће трајати (и већ траје!) у вечности. Све друге будућности макар и изгледале светле и привлачне (то је, наравно, само варка) заправо су слепе уличице на чијем је крају вечна тата. Наша нада на будућност не огледа се у очекивању овоземаљских почасти, успеха, богатства, мочи... већ у васкрсењу мртвих и у животу будућег века, јер нова пак небеса и нову земљу по обећању Његовом очекујемо, где правда обита ва (2. Пт 3, 13).

Али ако, заведена змијином обманом и прелестним шаренилом ништавних вредности које проглашавају свет без Бога (свет без Цркве, који је одабрао да буде не-црква, дакле, да буде већна самоћа) изаберемо неку другу будућност, биће то битијни промашај, трагична грешка, коју, по свему судећи, нећемо моћи да исправимо.

Због свега тога треба позвати омладину (и не само позвати, него показати личним примером и личним животом у Цркви!) да остави све странпутице и врати се на једини пут који води у живот, пут Господњи, пут црквени, пут светоотачки. ■

Никола Миловић, јереј

Каленик

Излази с благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXVI
број 5, (155), 2004.

Издавач

Српска православна епархија
шумадијска

Излази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, јереј

Заменик главног и одговорног
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
др Зоран Крстић,protoјереј
Милић Марковић, јереј
Марко Митић, јереј
Драган Икић, ћакон
Рајко Стефановић, ћакон
Небојша Младеновић, ћакон
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредништво и администрација
"Каленик",
Владимира Роловића бб,
34000 Крагујевац
телефон: 034 371-192
e-mail: kalenic@verat.net

Тираж
3000 примерака

Припрема и илустрација
Графички центар "Интерагент",
Крагујевац

САДРЖАЈ

Онај који јесиће, који беше и који долази - реч уредника	1
Свети Јован Златоусти, Слово када су Гоћи прочијали Јеванђеље	3
Владан Костадиновић, Коначни раскол у хришћанској икумени	5
Негослав Јованчевић, Свешти Сава и пад Цариграда 1204. године	8
Христос је дошао да створи заједницу, интервју са проф. Жарком Видовићем	10
О љубави према непријатељима - Црква у питањима и одговорима	14
Ђакон Драган Икић, Десетруктивност зла	16
Пренос моштију светог апостола Луке у Србију 1453. године	17
Архимандрит Јован Радосављевић, Јошанички игуман Христифор	19
Избор из преписке светог Теофана Затворника	20
Владан Миливојевић, Записи у књигама аранђеловачких цркава	22
Репортажа са Косова и Метохије	24

Дечија страна

Шумадијска епархија
у речи и слици

Машуранши
Богословије у
Крагујевцу 2004.

Свети Јован Златоуст

ЗА СВЕ ЈЕ ЈЕДНА ТРПЕЗА ПРОСТРТА

Уводни део обимног "Слова казаног у цркви /Светога/ Павла када су Готи прочитали /Јеванђеље/ и готски презвитец најпре казао беседу" светог Јована Златоустог, "Каленић" објављује у преводу професора Ђорђа Трифуновића (према грчком изворнику, PG и руском преводу, Санкт - Петербург 1906), уз изражавање радости што је овај веома значајан текст за проношење Речи међу све народе, а и за христијанизацију Словена (свети Ђирило: „Ми, пак, познајемо више народа који су вични књизи и Богу одају славу сваки на своме језику“), доступан и на нашем савременом језику

Желео бих да су данас присуствовали Јелини еда би они чули прочитано и сазнали каква је снага Распетог на крсту, каква је сила крста, каква је племенистост цркве, каква је чврстина вере, каква је срамота заблуде, какво је исмејавање демона. Учење философа подривено је код говорника чак једном речју (са њима), а наше има много снаге чак код туђинаца; и оно се распало као паучина, а ово се утврдило чвршће од челика.

Где је учење Платона, Питагоре и оних што су живели у Атини? Угасило се. Где је рибара и радника ша-

тор? Није само међу Јудејима (учење), већ и на туђем језику, као што сте слушали данас, оно (учење) сија светлије од сунца. Скити, Трачани, Савромати, Маври и Индијци, који су насељили најудаљеније крајеве васељене, сви воле мудрост, преневши на сваки језик појединачно то само што је речено. Ово се чак ни у сну није причињавало Јелинима који су носили браду, који су на тргу важно штапом уклањали оне што им иду у сусрет, који су тресли увојцима на глави показујући тако пре лице лава, него човека. Али, није такво наше (дело) љубави према мудrosti, није у спољашњости, већ у

доброразумности. Блудница која не- ма природне лепоте ставља на себе некакву рукотворену лепоту трљањем, мазањем, белом одећом и другим таквим лукавствима прикривајући своју природну ружноћу. А девојка лепа по природи, пријатна и благородна, допушта дару природе да се надмеће сам за себе, без потребе за било каквом таквом помоћи, то одбацује, да се природна лепота не би прикривала тим завесама. То се исто може видети како у цркви, тако и код вањских. Ти који немају природне лепоте и пошто нису у стању да се украсе побожношћу, придају себи важност красноречи-

вашћу, углађеним говором, власима красним и другим којечим. А код нас није тако, већ све одгурнувши, одбацили су спољашње гиздање, испољавају своју природну лепоту не брусећи језик, не поводећи се за благоглаголијашћу, већ гајећи љубав према сили мисли, свестрано испољавају исто тако у делима и исправном живљењу Божију благодат која у њима борави. Зато су они стекли не само настањену, већ и ненастакну (земљу), не само земљу, већ и море, не само градове, већ и горе, брда и долине, не само Јеладу, већ и туђу земљу, не само угледне, већ и крајње сиромашне, не само мушкарце, већ и жене, не само старе, већ и младе. Не само дотле, већ и даље су они прошли, и, не задовољивши се нашим пребивалиштем, они су изишли до самог Океана и ухватили су у своје мреже туђу земљу и британска острва. И било куда да си дошао, уосталом, видећеш да се имена рибара налазе на устима свих не од снаге рибара, већ од моћи Распетога, свуда прокрчвши пут њима и показавши просте мудријим од философа, неучене и безгласније од риба гласнијим од беседника, писца и научењака.

Да нико не схвата као срамоту за Цркву зато што смо рекли туђинцима да стану на средину и да кажу спремљено, зато што је то - украс Цркве, што је то - урес, што је то - доказ снаге која је у вери. О томе је такође пророк, објављујући озго, говорио: „Нема говора ни речи где се не би чуо глас њихов. По свој земљи изиђе казивање њихово и на крај васељене речи њихове“ (Псалми, XIX, 3-4). Други, пак, указујући на то, наговештавао је другим речима, говорећи: „Вуци и јагањци заједно ће пасти“, пантер ће се одмарати заједно са јаретом и „лав ће као војести плеву“ (Књига пророка Исаи-

је, LXV 25). Он не казује о лавовима и јагањцима, пантерима и јарићима, већ нам објављује и показује да ће управо зверолики међу људима стечи такву благост, помешавши с љубомудријем проповеди, да ће сачињавати једно стадо са племенитим и најокрутнијим од људи. И то данас видите - да најгрబљи од свих људи стоје са овцама цркве, да је пашњак заједнички, да је тор један и да је за све једна трпеза прострата.

+ + +

Када је 398. године дошао у Цариград за архиепископа, Јован Златоусти је знао да је готски епископ Улфила или Вулфила (око 310 - 383) превео са грчког новозаветне књиге на говорни готски, сада изу-

мрли језик источногерманске скунине. Непосредно се одушевио побожношћу тек покрштених варвара, па је Пасхалне недеље, желећи да разобличи лаж учених многобожаца (Јелина) и заблуде Јудеја, наложио да се на матерњем језику Гота прочита јеванђеље и да се у Цркви да објашњење. „Грчки као језик новозаветних књига имају свој књижевно израђени облик (спољашњост). Али, љубав према мудrosti и слушању Господњег учења није у спољашњости, већ у добром разумевању.“ Ово своје јасно изречено схватање даровити беседник надграђује развијеном сликом о вештачкој и природној лепоти, која је уједно и јарко естетичко сведочанство о схватању лепог у византијској уметности. Мислећи на тек забележени готски језик, на његов још неизграђени израз, Златоусти вели да је испољио „своју природну лепоту“ кроз прочитани готски превод у храму Светог Павла... Слово светог Јована Златоустог, догматски и апологетски засновано и књижевноуметнички савршено обликовано, проистекло је из источногрчканих погледа и схватања. Прва два Васељенска сабора која су претходила Слову, као и наредних пет, никада нису осудили богослужења на варварским (негрчким) језицима.“ ■

ДУХОВНА ЉУБАВ ПРЕМА АПОСТОЛУ ПАВЛУ

Симеон Метафраст пише: "Тако је велика и неисказана била љубав Јована према Павлу, да онај ко то признаје, мора рећи, да је Павле био Јовану оно, што бијаше Павлу Христос, што више - и Јовану бејаше Христос као Павлу, пошто и његова љубав према Павлу бејаше тако велика због Христа."

Златоусти у једној проповеди на Посланице каже: "Ја додуше волим све светитеље, али понајвише блаженога Павла, онај суд изабрани, трубу небеску, вођу Христове невесте. Зато рекох и споменух - како га волим, да и вас учним учесницима те занимљиве љубави. Они који телесном љубављу воле, с правом се стиде, да то признају, као да себи - срамоту, а онима који то чују - штету наносе; они пак, који духовно воле, никад нека не престају то да признају, јер тим добрим признањем и себи користе и онима који то слушају. Она је љубав оптуживање, а ова је похвала... Ако ова љубав уђе у нашу душу и сјајан пламен у њој зажеже, па иако нађе у нашим мислима нешто што је пуно - било трња, било камења, било жестокости и неосетљивости, она ће - једно поништивши, а друго - ублаживши, учинити нашу душу плодном и трајном њивом и за потребно сејање божанског семена..."

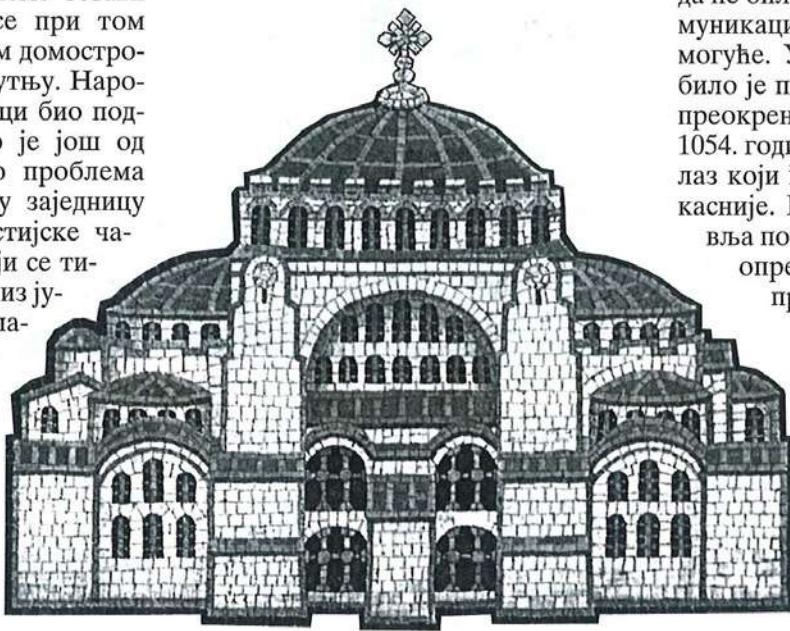
КОНАЧНИ РАСКОЛ У ХРИШЋАНСКОЈ ИКУМЕНИ

Током свог хиљадугодишњег хода кроз историју, Црква се сусретала са прегршт искушења која су јој наилазила у сусрет, а као плод попадног житија и духовне обневиделости које је ова категорија битисања имплицирала. Црква се, пре свега захваљујући својој утемељености у Духу Светом сналазила у процесу проналажења решења на постављена питања, али је, сходно несавршености човека била приморана да одређене проблеме остави нерешенима, молећи се при том Светој Тројици да својим домострјем отклони насталу смутњу. Нарочито је живот у заједници био подложен искушењу. Тако је још од апостолских дана било проблема везаних за есхатолошку заједницу окупљених око евхаристијске чаше, тачније проблем који се тицало заједнице хришћана из јудејства и хришћана из паганског света. Касније када је у загрђају са античким научењаштвом дошло до "одмеравања снага" и до потребе да се област вере огради од области прелести и јереси, када је дошло до формирања догмата, настају проблеми везани за јединство

Цркве и целовитост заједнице. Оци и учитељи Цркве би се тада састајали, понављајући при том праксу самих апостола¹ и решавали би конкретни проблем. Додуше, није сваки проблем решен. Тако, на пример, када је средином петог века дошло до контроверзи по питању човечанске природе оваплоћеног Бога Логоса, један део Цркве није хтео да прихвати богословске формулатије које су усвојене на Сабору целе Цркве у Халкидону 451. године, па су се одвојили од осталих, тачније отишли су у шизму. Свака шизма, цепање, веома тешко делује по здравље целог организма, па је, с тим у вези, и одлазак ове браће имао трајних последица по здравље свих удова Цркве. Међутим, како је време пролазило, у сусрет је наилазило искушење које ће трајно пореметити целовитост једне, свете и апостолске

Насиље и ароганција са којом су Латини управљали Византијом све до 1261. године када ће их цар Миахило VIII Палеолог (1259-1282) победити и натерати да се врате на Запад, остаће у трајном сећању Ромеја, а нарочито у предвечерје нестанка Византије као хришћанског царства 1453. године

Цркве, а то је била шизма, или раскол између Истока и Запада. Праћење генезе овог проблема укључује анализу тенденција растућег антагонизма пре свега у области екли-

тарног неразумевања првог и другог Рима ишао узлазном путањом и било је питање времена када ће ход у супротним смеровима ова два центра толико удаљити једно од другог, да ће било какво васпостављање комуникације и заједништва бити немогуће. У том чекању неизбежног било је покушаја да се смер ходања преокрене, али је догађај од 16. јула 1054. године био увод у коначан разлаз који ће се десити нека два века касније. Циљ овог чланка представља покушај да се у пар на папиру опредмећених мисли растера прашина са сећања на овај тужан догађај, да се сагледавањем грешака прошлости, сачува долазеће од похара извитечног коришћења од Бога нам дароване слободе.

Данас историчари без обзира на њихову црквеност поприлично унисено заступају мишљење да је догађај јулског дана 1054. године имао сасвим партикуларно дејство и да није имплицирао последице трајнијег карактера, а у вези са литургичким јединством Цркве. Тачно је то да су обостране анатеме које су кардинал Хумболт и патријарх цариградски Михаило Келуларије изрекли, односе Рима и Цариграда додатно обремењавале, али је за обичног верника јединство Цркве наставило да постоји. Пример за то су балканске земље које су крајем XI и почетком XII века доживљавале свој успон, тачније Рашка и Бугарска које су све до пред крај друге деценије XIII века политички биле окренуте Византији, а у црквеном смислу Риму. Тек после четвртог крсташког похода, а то је управо наведени период, долази до кристализације црквене припадности Цариграду.

Крсташки походи представљају појаву без преседана у историји Запада, а пре свега у историји тамошње Цркве. Императив Јеванђеља да волимо не само оне који нас воле, него и оне који нас mrзе доживео је на Западу своју рационалистичку деградацију оног тренутка када су деца Новог Израиља сковала ковануцицу "свети рат" и када су богословске главе с краја XI века кренуле у изналажење богословског оправдања рата против неверника, у конкретном случају против муслимана. Додуше, на први поглед се може учинити да је повод био племенинг јер је Гроб Господњи у Јерусалиму био у власти Исмаилчана, али су побуде учесника крсташких похода и њихова дела наведени циљ дегенерисала до неслуђених размера. Као први у низу злочина оних који су за себе говорили да ратују у име Христово (зaborављајући да рат за Христа представља пре свега рат са сопственом грешношћу, мештанију и одлучан корак ка Вакрсломе) био је погром Јевреја широм Западне Европе, од којих је онај у Мајнцу крајем XI века био најкрвавији. На несрећу мало ко се у том тренутку сећао да је и Помазаник био јеврејског рода, зато што је постојање неког ко не мисли као већина, а при том је и богат био довољан разлог за смртну пресуду. После променљиве среће у рату са Турцима Селџуцима по питању ослобађања Јерусалима, напад на брађу у Христу је долазио као логички след.

Време са краја XII века у Византији је било веома бурно. Последњи велики владар Ромејског царства био је Манојло I Комнин (1143-1180.). Овај цар је успео да обнови целовитост царства успешно ратујући са свима који су претили царству. Владарске способности његових наследника Алексија II и Андronика I су биле далеко испод неопходног минимума, тако да је 1185. године Византија ушла у веома смутни период своје историје који је незаустављиво водио ка крају 1453. године. Наиме, ове године на власт долази династија Анђела чија ће два члана Исак II и Алексије IV бити инспиратори крсташима да своју војну силу усмере на освајање Цариграда. Исак II није поседовао карактерне ни владарске квалитете који су били непоходни времену у којем се нашао. Цар је пустио да се догађаји одвијају сами од себе². Стари проблеми болесног царства, као што је борба властеле за остваривање се-

Освајање Цариграда 1204, слика Доминика Тинторета

бичних циљева, су потресали не само престоницу на Босфору, него цело царство. Продавање положаја, корупција, те новчане махинације свих врста постале су део свакодневице и нико им се више није супротстављао. Са друге стране, власт, а поготову Цар се према поверионом му народу и држави опходио као према властитом наследству са којим може чинити шта му је воља. За време владе његовог брата Алексија III (1195-1203.) ситуација се још више погоршала. Државна каса је пражњена на бескрајне забаве, на задовољење сујете владарског естаблишмента који се утркивао у отелотворењу лудости. Оно по чemu се цар Алексије III одликовао је била изразита антилатинска политика коју је водио, тако да је то био повод да на Западу нарасте антивизантијско раположенje до експлозивних размера.

Са друге стране Запад је веома бурно реаговао на упад савезника последњих Комнина, султана Саладина, у Јерусалим 02. октобра 1187. године. Његов упад је нагнао франачке владаре, а нарочито Фридриха Барбаросу (1122-1190) да крене у

трајни крсташки поход за ослобађање Светог града. Додуше, питање каква би била историја да је одмах пристао на наговор великог жупана Немање да крене на Византију, тек ова претходница 1204. години је завршена смрћу франачког владара. Но, планови за ослобађање Јерусалима нису стављени ad acta, већ је рад на њиховој реализацији настављен пре свега од стране једног од најмоћнијих папа - Инокентија III (1198-1216). Дакле, папа је био решен да подстакне нови поход како би се Јерусалим преузео од Турака. Ова стремљења римског првојерарха су наишла на веома позитиван одзив у Венецији, престоници Млетачке републике, где је столовао дужд Енрико Дандоло. Вођен личним интересима био је спреман да логистички и финансијски подржи поход на Исток.

У оваквој консталацији долази до несретног уплитања сина ослепљеног цара Исака II који је побегао из сужањства које му је наменио његов стриц и имењак Алексије III. Тражећи помоћ Алексије је кренуо на Запад, где је помоћ за ослобађање свог ослепљеног оца тражио пр-

во од папе Инокентија. Како је овај покушај пропао, Алексије се обраћа своме зету Филипу Швапском. Франачки властелин се одазива позиву свога шурака и при том контактира крсташе и млетачког дужда коме је ова иницијатива ишла на руку и дошла је као поручена. Крстаси су већ за дужда освојили Задар и похарали га. Ово освајање и похара по једном хришћанском граду су код папе изазвали осуду, али без неких већих последица. Договор о освајању Цариграда је пао у зиму 1201/02. у освојеном Задру. Дарежљиви претендент Алексије је крсташима обећао велике свете новца, а да би одобровољио папу и склапање уније са Римом³. Маја 1204. године на Крфу је потписан уговор између Алексија са једне стране и Бонифација Монфератског, вођом крсташа са друге стране. После освајања Галате и пробијања ка Златном рогу, крстаси су ушли у Цариград 17. јула 1203. године. Збачени цар Алексије III је побегао одневши са собом и државну касу, тако да се сада поставило питање како одржати потписани уговор са крсташима. Они су своје испоштовали, Исака вратили на престо, а Алексија поставили за савладара. Ова безизлазна ситуација се завршила у јануару 1204. године, када је син изгубио главу, а отац враћен у тамницу где је убрзо и умро. Доласком Алексија V на власт победила је антилатинска струја која је символично пројавила чињеницу да јединства између Истока и Запада више нема. Ова промена је била знак крсташима да крену у коначно освајање Цариграда. Марта месеца, под зидинама града на Леванту долази до потписивања уговора између Млечана и крсташа о подели плена, а затим крећу напади на град. Одбрана Цариграда је издржала до 13. април 1204. године, а онда је град пао. Оно што је уследило потом представља једну од најтамнијих епизода у односима Истока и Запада. Секретар царске управе Никетас Хонијатес овако описује освајање Константинопоља: "У уличицама беше плач и јадиковање, тужбалице и лелеци испунише улице, из цркава се проламаше узвици бола, мушкирци стењаху, жене вришташе, људи беху посвуда вучени, одвођени у робље, растрзани, руке њихових тела беху чупане... Ни један крај није поштеђен, ни једно место није пружало уточиште, све беше испуњено ужасом... Они су хтели освету за Свети Гроб, а сад су бесне-

ли против Христа. У име Крста су без предаха обарали крст не остављајући ништа за собом и то зарад једне шаке злата и сребра... Света Трпеза беше искомадана и подељена, а исто је снашло и остale цркве сасуде"⁴. Крсташка солдатеска није презала ни од тога да на најгрубљи начин обесвети светињу и да богомолье претворе у јавни нужник. Реликвије које током хаџа нису страдале биле су однешене на Запад, тако да се и дан-данас широм Немачке и Француске могу наћи делови светих моштију које су до 1204. године чуване у Цариграду. Наравно, највећи део плена је припао млетачком дужду (куриозитет су свакако статуе коња које су са цариградског хиподрома пренете у Венецију и постављене на улазу у храм Светог Марка). Према средњевековном ратном праву хаџа градом је трајало три дана.

Цариград је у касно пролеће 1204. године имао апокалиптички изглед, јер су поред пљачки и убијања, читаве четврти нестајале у пламену. Када је потреба за пиром задовољена, приступило се избору новог цара: 23. маја 1204. године крунисан је Балдуин Фландијски. Крунисао га је новопостављени латински патријарх престонице на Босфору, Млечанин Тома Морозини. Царство је подељено на Латинско царство, Епирску деспотовину, Солунску краљевину (која је била у вазалном односу према Латинском царству) и Никејско царство (територија под управом Ромеја). У светлу свих ових промена поставља се питање како је на њих реаговао патријарх римски.

Инокентије трећи је био потпуно изненађен. Како није веровао извештајима који су са Истока стизали о стању Цркве у Цариграду и положају цара захтевао је да му се пружи писмена изјава ове двојице византијских достојанственика. Додуше, сам папа је опрезно поступао према крсташима, јер је желео да наставе пут ка Јерусалиму. Историјска чињеница је и та да је папа наредио по-

кајање крсташима и да их је ставио под епитимију, али оружје за којим је средњевековно папство радо посезало - екскомуникација, у овом случају није долазило у обзир. Међутим, овај став папа Инокентије III мења оног тренутка када се у Цариграду јавља нови цар Балдуин. За папу се "чудо десило"⁵. Освајање грчког царства и преобраћење Цркве у Византији у римску веру, требало је да буде замена за ослобађање Светог града. Папа је у свему што се десило у Цариграду видео подстрек да се и древни црквени центри у Александрији и Јерусалиму такође припоје Цркви Рима.

Насиље и арганција са којом су Латини управљали Византијом све до 1261. године када ће их цар Михаило VIII Палеолог (1259-1282) победити и натерати да се врате на Запад, остаће у трајном сећању Ромеја, а нарочито у предвечерје нестанка Византије као хришћанског царства 1453. године. Прогон и поништавање канонски изабраних патријарха и епископа Васељенске патријаршије расветлиће и једном и другом црквеном центру да Христос више није између њих. Ово се направно прво одразило у односу који су Грци имали према Латинима, али се касније пројављује и у осталим деловима византијског црквеног комонвелта. Долазећи векови су однос Исток-Запад у хришћанској икумени још више закомпликовали и то како на пољу догматских разлика, тако и на пољу основних људских односа. Тек половином минулог века долази до помака у савлађивању болних тековина прошlostи. Атмосфера која је настала сусретом васељенског патријарха Атинагоре и папе Павла VI 1964. године обостраним скидањем анантема из 1054. године оставља простор оптимизму да нека будућа покољења буду део процеса супртоног од догађаја из априла 1204. године. ■

Владан Костадиновић

НАПОМЕНЕ:

- 1 Проблем заједнице јудеохришћана и хришћана из паганства решен је сабором у Јерусалиму 49. године.
- 2 Георгије Острогорски, *Историја Византије*, Београд 1959, 376.
- 3 Исто, 389.
- 4 Niketas Choniates, Geschichtswerk, 2. Buch, u: Byzantinische Geschichtsschreiber, E.v. Ivanika (Hg.) Graz 1954-58, Bd VIII.
- 5 Johannes Haller, Das Papsttum, Idee und Wirklichkeit, II Band-II Hälfte, Stuttgart 1940, 350.

СВЕТИ САВА И ПАД ЦАРИГРАДА 1204. ГОДИНЕ

На основу постојећих извора, врло се тешко може растумачити Савин животопис у години када је пао Цариград под Латине. Једино је поуздано да је у то време први српски архиепископ уведен у клир и да је овај догађај убрзао његову одлуку да се врати у постојбину и припреми проглашење краљевине и оснивање самосталне цркве

Биографи Светог Саве као да су следили његову уздржаност о бурним збивањима везаним за Четврти крсташки рат и пад Цариграда под Латине у априлу 1204. године, јер он обазриво каже: „И док проведох ту осам година, настадоше многи метежи у том крају, јер прођоше Латини и заузеле Цариград, бившу Грчку земљу, чак и до нас, и улегоше и ту у свето место. Велики, дакле, метеж беше.“ И додаје, да „сазнавши се о метежу том“, стиже посланица од браће у којој се каже: „узми часне мошти господина нам Симеона и пренеси их овамо, да се благослов његов јави испуњен на нама“. Дакле, и савремени животописци и накнадни биографи задовољавају се да констатују како је долазак западњака на саму Свету Гору убрзао његову одлуку да се врати у земљу, јер је Србији „било потребно посмртно Немањино присуство и његова натприродна заштита да би се отклониле последице крвавих међусобних сукоба и најезде туђина“, односно да је Сава желео непосредно да помогне браћи у измењеном политичком окружењу - слабљење Бизантије и доминација Рима. Историографски покушаји да се повратак образложи подозривошћу или непријатељством према римокатолицима није добио научну потврду, већ меродавне расправе говоре о томе да је Сава, можда боље него ми данас, разумевао опште политичке и црквене прилике на Меди-

терану, што му је и омогућило да оствари црквену самосталност, креира национални програм, обезбеди крунисање за краља брата Стефана...

Само се спорадично и увидом у специјалистичке студије може рас тумачити Савин животопис на самом почетку XIII века, односно у години када је пао Цариград. Осветљавање овог периода блиско је повезано са хронологијом примања свештеничких чинова, о чему Доментијан и Теодосије непоуздано сведоче, а савремени научници се разилазе.

До времена смрти оца, и као оснивач царског манастира намењеног Србима и као ктитор шест других светогорских манастира, Сава постаје доминантна личност на Атосу. Али, тих година привлачио га је живот у самоћи испуњен молитвама што и остварује у карејској молчалини посвећеној његовоме заштитнику, светом Сави Освештном. И поред свеколиког ауторитета на Светој Гори и у Цариграду, још је био обичан монах, што је у Источној цркви био чест случај.

Доментијан неодређено наводи да је био рукоположен за ћакона и затим за свештеника пошто је била протекла година дана од смрти његовог оца Симеона и одржан помен (13. фебруара 2000), а да су се затим у Митрополији солунској, у храму Свете Софије, сабрали епи-

скопи Никола јерисоски, Михаило касандријски и Димитрије арамејски са својим митрополитом Костадијем солунским, а са њима и „благени кир Сава“, да служе Свету литургију. Саву на тој Литургији „благословише и учинише архимандритом и дадоше му да носи надбдредницу и наруквице“. „А ово учинише“ - закључује Доментијан - „по промислу Божјем и по свом грчком закону, да буде архијереј.“ Други његов биограф, Теодосије, оширије приповеда и говори о његовом боравку у Кареји, старавају прота Дометија Јерусалимца и додаје да га је за ћакона и презвитера у Хиландару посветио епископ Јерисоса Никола. Теодосије даље саопштава да је Сава ради манастирских потреба дошао у Солун, целивао мироточиви гроб великомученика Димитрија, па одсео „и живљаше“ у свом манастиру Филокалу, одакле је посетио солунског митрополита Костадија, који је о њему много слушао и жељео да га види. Затим бележи да се десило у то време да дође и Никола, епископ Јерисоса, који је све потанко причао солунском митрополиту о Сави и мироточењу из светих моштију Симеонових, после чега је митрополит чешће позивао Саву да разговарају. Овај биограф још открива да је био „нарочити дан светога празника“ (црква Свете Софије слави Уздишње Часног крста, 14. септембра) у који митрополит и поменута три епископа „умолише Светога да буде с њима службник“ на Литургији... „и тада га митрополит и епископ благословише, и назваше га архимандритом, и благословише га да носи надбдредницу када служи свету литургију“.

Хронологијом рукоположења монаха Саве, самим тим и његовим животом у време пада Цариграда, непосредно су се бавили Станоје Станојевић, Владимира Мошин, Мирјана Живојиновић, Димитрије Оболенски, Миодраг Петровић и Сотириос Кисас.

САВ ГРАД ЈЕ У ОЧАЈАЊУ И СУЗАМА, У ВРИСЦИМА И ЈЕЦАЈИМА

На знак трубе и машући голим мачевима, кренули су да пљачкају куће и цркве. Цепали су свете слике које су верници обожавали, бацали су мученичке реликвије у места која се не могу именовати и просипали тело и кrv Спаситељеву. Ови претходници антихристови, ови творци скрнављења који морају претходити доласку (Господиновом) пограбили су свећњаке и циборије и, пошто су са њих огулили драго камење и остале украсе, служили су се са њима као са пехарима за пиће. Не може се, без згражана, помислити на скрнављење по црквама. Порушили су олтар направљен од скупоценог материјала који је био предмет дивљења читавог народа и поделили фрагменте као што су делили и све остало што се од велике вредности налазило у цркви. Усудили су се чак да у цркву уведу коње и муле на које су товарили свето посуђе, сребренину и злато посцидано са столица проповедаонице и врата заједно са осталим безбројним стварима. Једна проститутутка је седела на патријарховој столици и певушила некакву бесрамну песмицу, а затим играла у цркви. Они су, у дивљем заносу, силовали жене, невине девојчице и редовнице посвећене Богу... сав град је у очајању и сузама, у врисцима и јецајима.

из Историје Никите Хонијата

Оболенски (*Шесет византијских портрета*, 1988) закључује да је Сава ђаконски и свештенички чин примио средином 1200. године, а да је „негде између 1200. и 1204. године, или пре јесени наредне године, Сава путовао у Солун где су га у цркви Свете Софије три епископа, под председништвом митрополита Константина Месопотамита, рукоположили за архимандрита“. Уз овако широко омеђено време Савиног боравка у Солуну када је примио архимандритски чин - што илуструје компликованост питања - Оболенски додаје да Мошин сматра да се то додатило 1203. године, Станојевић - вероватно 1204., а Живојиновић 1200. или 1201. године.

Миодраг Петровић (*Црквенодржавна идеологија Светога Саве у Студеничком шифиру*, 1986), одбацијуји да је Сава постао архимандрит тако рано, 1200. или 1201. године, време добијања овог достојанства ставља директно у контекст пада Цариграда: „Пре ће бити да је Сава постао архимандрит пошто се на Светој Гори чуло да су Латини 13. априла 1204. године освојили Цариград и разбили Византијско царство, а пре јесени исте године, када је маркиз Бонифације Монферетски добио од првог латинског цара у Цариграду да влада Солуном. Те године Сава је испуњавао канонски услов да га са тридесет година живота епископи у Солуну уврсте у достојанство архимандрита.“ Овај научник и у другим радовима навршених тридесет година сматра првим условом за Савин архимандритски чин.

Узимајуји у обзир све што је радије о времену Савиних рукоположења речено, године 1997. Сотириос Кисас (*Када је Свети Сава српски шосио архимандрит*), опет у контексту пада Цариграда, доказује да се то додатило 14. септембра 1203. године, јер се то није могло обавити када у Цариграду није било православног цара и православног патријарха. Интересантно, Кисас и време примања ђаконског и свештеничког чина ставља у 1203. годину, после 13. фебруара, у пролеће или лето.

Већина аутора указује да је положај новог архимандрита на Светој Гори био деликатан, јер се по положају налазио изнад свих калуђера осим протоса. Јер, као аримандрит, требало је да надгледа скопину манастира или предводи игумане одређених области. А свештеном старшини Атоса није био потребан

Два апостола из композиције Вазнесење, мозаик солунске цркве Свете Софије у којој је свети Сава јосио архимандрит

супарник. Можда су због необичности Савиног положаја, Доментијан и Теодосије брзо прелетели преко његових последњих година у Хиландару и прешли на повратак у Србију 1206. године. „Сава није постао архимандрит ради манастира Хиландара и Свете Горе, него ради Србије у којој је могао бити први међу игуманима, односно игуман игумана, понашајући се, штавише, епископски и попут поглавара цркве.“ У опису пута Сава, опет уздржано, помиње велике промене у источном Средоземљу: „И мада велики метеж беше у земљама тим, Божијом помоћи, и Пресвете Владичице Богородице, и молитвама блаженог и преподобног и часног господина и

оца Симеона, прођох, што се каже, кроз огањ и воду, цео и сачуван, и неповређен, пак, ичим.“

Дакле, ни сведочење Доментијана и Теодосија, ни савремена научна сагледавања на основу других извора, не одгонетају потпуно како је улазак крсташа у Цариград одредио хронологију Савиних рукоположења, односно шта је он непосредно предузимао када се ово забило. У једноме, и извори и анализе су сагласни: успостављање Латинског царства, из више разлога - а један је зрео расуђивање - убрзали су Савину одлуку да се врати у постојбину и припреми проглашење краљевине и оснивање самосталне цркве. ■

Н. Јованчевић

ХРИСТОС ЈЕ ДОШАО ДА СТВОРИ ЗАЈЕДНИЦУ

Саговорник Каленића је професор Жарко Видовић, наш истакнути и истински православни интелектуалац, мислилац и теоретичар. Професор Видовић је дубоко промишљао и изванредно писао о српској заветној мисли, о Његошу, о положају Срба у Југославији и Европи, о православљу и савременој цивилизацији, о духовној судбини Европе... заснивајући своја размишљања и истраживања на предањском искуству Цркве

Професор Видовић рођен је 1921. године у Босни. Гимназију је завршио у Новом Саду 1939. године. Студирао је у Загребу од 1939. до 1941. године. Прошао је затворе у злогласној НДХ и логоре у Немачкој и Норвешкој, одакле је 1943. године побегао у Шведску. Наставио је студије у Упсалу, као стипендиста Краљевине Шведске, затим у Београду, од 1948. до 1952. године. Студирао је медицину, затим историју философије, па историју уметности на којој је и дипломирао. Докторску тезу одбранио је 1958. године у Београду. Од 1953. године, са прекидом због студијског боравка у Француској (1956/57. године) предавао је историју уметности и цивилизације на Универзитету у Сарајеву и на Свеучилишту у Загребу. Прешао је у Београд 1967. године, где је у Институту за књижевност и уметност радио све до пензије, 1986. године. Данас живи у Београду.

КАЛЕНИЋ: Господине Видовићу, у данашње време када се сваки систем вредности формира тако да мора имати глобални предзнак и у време велике афирмације масовне културе, која никад није била доминантнија, мислимо ту пре свега на медије, ипак се осећа велика друштвена отуђеност, као и криза породице и губљење идентитета. Можете ли нам рећи где пре свега треба тражити извор идентитета?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Видите, као што су нације некада настајале у отпору против империје, данас морају да настају опирући се глобализму, јер једно је познавати читав свет, пословати са читавим светом а друго је изгубити се у свету и немати завичај. Човек нема велике капацитете, њему су живот и време ограничени и ако нема близке односе са одређеним кругом људи његов живот је празан. Глобални човек апсолутно ни са ким није близак, он је

изгубљен. Ми живимо у такозваном техничком добу у којем човек тежи моћи, а ако човек тежи моћи, њему није потребна сарадња са другим људима. Данашњем човеку техника омогућава да постигне резултате какве је раније постигао само у са-

радњи са другим људима, па је већ због тих резултата он сарађивао и постепено навикао на сарадњу и на друштвеност. Међутим, њему данас то није потребно, он има на располагању таква техничка средства да му друштвена сарадња из техничких

интереса није потребна. Човек је друштвеност могао да ствара жељи да задовољи неку другу, најчешће материјалну потребу, док сада, захваљујући техници, он све те материјалне потребе задовољава без друштвене сарадње. Метафизика која је некада била теорија друштвености данас је потпуно непотребна. Показало се да је она призна, без основа, без ослонца. Ми зато не можемо ни веронауку предавати као што се предавала пре седамдесет година. Морамо знати да се Бог појавио као Личност и да Он успоставља контакт директно са личношћу. Не постоји друштвеност која није контакт човека са човеком, осим ако неко мисли да употреби другог човека. Не можете да обновите веру без култивисања личности у индивидуи. Ни Црква не може да опстане ако њен ослонац не буде у малим заједницама, у парохији. Црква не може да опстане само као нека глобална Црква, речимо Српска православна црква као целина. Наравно да је неопходно то духовно јединство, али хармонију истинске личности може да ствара само жива парохијска заједница. Изван ње нема живота, нема вере, нема поверења, неманичега, нема празника, јер Црква је празнична заједница и речено је шест дана ради, а седми дан посвети Господу Богу. Ми празнујемо Бога, живот, лепоту, пријатељство... дивимо се свему што је створено. То је оно што старац Зосима рекао код Достојевског: „Живот је празновање ако човек у празничној заједници слави Бога.“

КАЛЕНИЋ: Поменули сте да је потребно да индивидуа прерасте у личност, односно, да дође до освешћивања личности у индивидуи. Да ли је то начин на који можемо да остваримо свој идентитет?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Видите, Бог све воли у Христу. Ако ми узлестимо до Христа, тада смо личности. Да бисмо се појавили пред Богом, морамо да се појавимо са својим лицем, са својим лицом. Гледамо у икону, а не у принципе и пароле у Цркви. Икона је позив и потсећање да се само као лице јављамо. Ево, ми сада, на пример, разговарамо са људима телефоном, интернет пружа невероватне могућности, али колико је све то слабије од сусрета лицем у лице, очи у очи. Да би се индивидуа уздигла у личност она мора да буде спремна на жртву, мора нешто да да, мора да сагледа себе као пра-

Природне заједнице, такозване крвне заједнице, постојале су и пре Христа, па то ипак није спречило Каина да убије Авела, брата рођеног. Природну заједницу Христос крвљу својом преобразјава у заједницу са Христом. Преобразјава је у истинску људску заједницу која је могућа искључиво ако је то заједница са Христом. Зашто? Да би стварали ту истинску заједницу којој се ја дивим и славим је и волим људе у њој, морамо да будемо христолики. Како постаемо христолики то показује света Литургија - кроз покајање и причешће. Христоликост је причешће. Али ми морамо да знамо шта је причешће. То је највећа тајна људска. Највећа тајна за човека није о Богу него о човеку. Јер, Бог је нама потпуно недоступан сем у Христу, Који нам омогућује охристовљење причешћем. Не приступамо ми Богу него Бог приступа нама, али само ако се припремимо и отворимо. То је могуће једино покајањем у којем спознајемо и своју празнину.

зину. Нема ничег празнијег од човека који је пун себе. То је индивидуализам. То је ужасна празнина. Индивидуа је, у ствари, биће истоветно са самим собом. Постојати на начин индивидуе значи бити истоветан са самим собом и имати у себи све што човека чини постојећим. Е, то биће истоветно са самим собом, то је индивидуа и то је ужасна празнина. Оно (биће) из те празнине у самоистоветности мора да се поистовети са другима. То поистовећење и уживљавање у другог, то је личност. То је догађај личности, а личност је догађај уметности и вере. Личност је феномен осећања, чувства. Али, да бих то доживео морам да говорим истину о себи, морам да кажем да сам празан, морам да видим да сам себи нисам довољан. И морам то да призnam, јер Црква је заједница и смисао Цркве је заједница. Христос је дошао да створи заједницу коју индивидуа својом природом није у стању да створи. Индивидуа ни на који начин није у стању да створи заједницу међу људима, она само може да је разори.

КАЛЕНИЋ: Међутим, када људи поверију и уђу у заједницу са живим Богом, примећујемо да веома тешко успевају да се одреде према природном амбијенту у коме су се налазили пре него што су ушли у Цркву, као што су, поменули смо већ, нација, језик, писмо... И када неки од ових елемената бивају угрожени а сведоци смо да су у нашем времену итекако угрожени, они људи најчешће остају незаинтресовани. Како они треба да се поставе, јесу ли нешто промашили и треба ли уопште да реагују?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Бојим се да је то монотеизам без Христа о коме често говорим, тај глобализам, планетаризам, апстракција, тобоже никоје важно ко је ко. Христос каже:

„Љуби ближњега свога...“, ближњи - грчки плисиос, то је комшија човек из завичаја. Чули смо толике приче о томе да је плисиос сваки човек на планети, али то су приче. Ми морамо да се саживимо са конкретним људима. Ја морам да будем суздржан, благ и предусретљив са људима са којима живим а то почиње у породици. Дете ће стећи навике опходења и те ће навике унети у шири круг. Оно их шири и то у концентричним круговима. Сваки човек из себе зрачи добрым намерама које је понео из породице, ако је рођен и васпитаван са љубављу. Јер ми своје родитеље волимо не зато што су нас родили, него зато што су нас васпитали, што су одговорно схватили своје родитељство.

КАЛЕНИЋ: Да ли због тога Христос и говори апостолима: „Идите и научите све народе крстеви их у име Оца и Сина и Светога Духа...“, а не све људе? Не поставља заповест обраћајући се људима на неком глобалном нивоу већ признаје народе као органске целине.

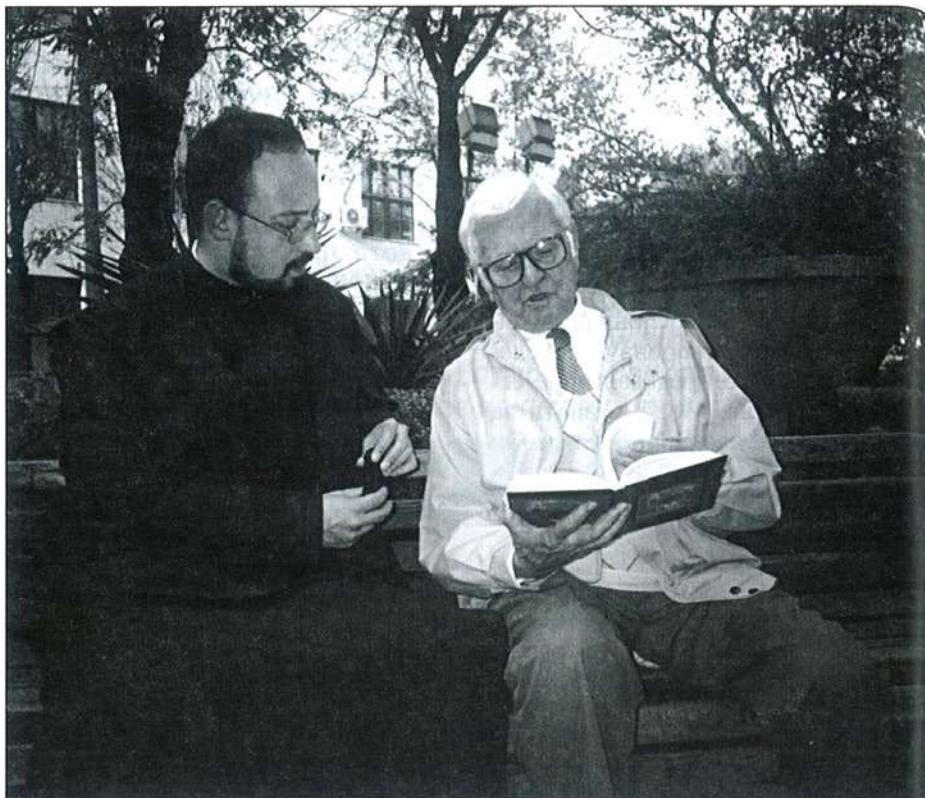
ПРОФ. ВИДОВИЋ: Без даљег. Погледајте само Откривење Јованово. Он се обраћа Црквама, а не једној универзалној цркви како то папа тумачи и уопште католицизам (као универзаланизам). Католички на грчком значи саборни, а не опште обухватни, а римокатолици то тумаче као планетарни. Саборност почиње од породице. И уопште, све почиње познавањем себе, а за то је потребна жртва. Човек мора бити спреман на жртву, као што су мајка и отац једноставно жртва. Ви не тражите да вам дете врати, нити питајте колико кошта време које са њим проводите.

КАЛЕНИЋ: Сведоци смо да су сви ти природни облици заједнице, а пре свега нација, па и национално осећање, веома искомпромитовани,

као у свету тако и код нас. Прва асоцијација на било шта са националним префиксом јесте помисао на сукобе, неразумевање, потребу за доминацијом над другим. Шта је томе узрок?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Волја за моћ. Моћ се у овим глобалним оквирима показује као велика, чак стравитица. На пример, човек преко ноћи може да се обогати, а зато су некада биле потребне генерације. Друга могућност глобалног је да нико никог не познаје, нико не зна природу богатства, нико не зна оног човека кога сам уништио негде на другом крају света, а сада са вама пријатно разговарам. Нема отаџбине и нема завичаја. Шта је то морал? Првобитно етос и итос. То је завичајна обичајност. Код старих Грка, рецимо, када су хтели некога да униште пртеривали су га и то је било горе него смрт. Зашто су само Грци, који су имали полис, малу заједницу, а и еклисија је пре Христа била заједница полиса, скупштина, тако спремно дочекали Христа? Зашто ми имамо православље и хришћанство уопште у грчком тумачењу сачувано и дато целом свету, а и нама, преко Светог Саве? Зато што су они већ били припремљени у тим полисима, општинама, малим заједницама. Човек нема капацитет да буде паметан и добар у огромном кругу људи. Погледајте само навијачке масе, рецимо, Звезде или Партизана. Ту нико никог не познаје и ту најчешће до изражaja долази зло. Смисао масе је агресија. Све се више чује позив да будемо агресивни, на пример, на светском тржишту. А ко највише компромитује нацију него глобалисти? Верујте, иза тога стоје страшни интереси. Пазите, Христос је створио нације. Он је крвну јеврејску заједницу хтео да претвори у заједницу Своје крви, заједницу причешћа. Потребно је да се надпородично ујединимо пошто смо се породичним јединством већ пирипремили за то. Човек жели да прошири породични амбијент. Он жели да буде дете до kraja, хоће да сачува чедност, односно, породичност. То му не омогућава привреда ни политика већ Црква, проширујући породични амбијент и атмосферу на шири круг у коме борави.

КАЛЕНИЋ: Да ли до погрешног разумевања појма нације и уопште гнушања на све што има било какав национални предзнак код нас долази пре свега због западног схватања појма нације и његовог по-

Професор Видовић са аутором разговора

везивања само са некаквим епским елементом?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Епски елемент јесте култ јунаштва, култ моћи. Хегел говори да човек стиче моћ ако је спреман да стави на коцку живот како би постао господар, јер му је живот без господства бесмислен. Онога ко не ставља власт и моћ изнад живота, он назива трагичним човеком. Можете замислити какво је то упропаштавање појма трагедије! Међутим, та јуначка жеља за моћи касније је замењена жељом за моћи знањем. Моћ знања је далеко већа од моћи јунаштва, а тек је моћ сакупљања и слања информација страшна. Рецимо, Шиптари су деведесетих година на Косову избегавали југословенску војску јер су били обавештавани путем сателита како се она креће и тако нису могли да упадну у заседу. Наши су били немоћни, а наша телевизија разбијена. То је надмоћ знања. Али то је знање које човек стиче под условом да другог човека претвори у предмет истраживања. Ви сте за мене објекат, који ја студирам, сецирам, не водећи рачуна о вама, као да сте неки предмет. Зато је знање опасно. Бог није доступан знању, већ чувству агапије. Бог је творац тог чувства и тек кад будемо пројети тим чувством ми смо личности и тада и мамо празничну заједницу узајамног поштовања, а то је агапија.

КАЛЕНИЋ: Да ли то значи да сам појам нације не мора нужно бити третиран само на нивоу етничитета?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Етнички ниво нације је превазиђен. Превазишао га је Христос. То је та новост коју је Он донео, али је чињеница и да та новост није напредовала за две хиљаде година. После две хиљаде година ми морамо да се вратимо да бисмо напредовали. Ту нема прогреса. Прогреса има у техничкој моћи, али у узаемном поштовању, у радости, у смислу живота прогреса нема. Морамо да се вратимо, јер смо од Христа били далеко и пре Другог светског рата и није случајна ни комунистичка револуција у Русији, ни наше југословенство.

КАЛЕНИЋ: У нашем просветном систему, међутим, учимо да је и српска нација формирана у другој половини деветнаестог века, када се буди национална свест по целој Европи. Када смо ми постали нација у овом превазиђеном смислу и која је ту улога Светог Саве?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: То што они причају то су теорије о нацији као творевини буржоазије. Нације су, међутим, старије. Имамо јеврејску нацију која се заснивала на заједници порекла, која се одржавала силом закона. Што се тиче нас Срба, свечани чин рађања српске нације је

Жички сабор, 1219. године. Велики чин светосавског завета. Говоре да је српски народ најстарији. Ми смо пре тога били пагани, а ако смо и били крштени нисмо били тога свесни, јер индивидуа која остаје у инвидуализму као и да није крштена. Највећи грех и јесте индивидуализам. Прародитељски грех је, у ствари, индивидуализам. Свети Сава је наш српски отац и апостол. Сваки народ има свог апостола. Французи имају, на пример, светог Мартина Турског, па су га за време револуције заборавили. Револуционари су прогласили братство, једнакост, слободу, а да нико од њих није могао да објасни на који начин настаје братство, па су после две године међусобно почели да се колују. Гильотина је радила више него икад. Данас они ни не знају шта је нација, па им у репрезентацији играју они јадни Африканци као Французи, као држављани, као да држава ствара нацију. Ја немам ништа против тога, али то је жалосно. Зашто Африканци не би били своја сопствена нација?

КАЛЕНИЋ: Поменули смо светосавски завет који је установљен на Жичком сабору. Можете ли нам рећи шта је то светосавски завет и у чему се он разликује од епског доживљаја нације?

ПРОФ. ВИДОВИЋ: Пресвета Богородица је светом кнезу Лазару, као што то пише и у народној песми, послала поруку: ето, изгубисте државу, царство земаљско, али немојте да изгубите и Царство небеско. Царство небеско је заједница са Небеским Царем, а то је Христос, то је Црква. Дакле, немојте да изгубите Цркву. Ако останете у Цркви не може вам нико ништа. Ми смо под Пећком патријаршијом били моћнији и бројнији у три туђе царевине, него што ћемо икада касније бити. Нас је почело да уништава укидање Пећке патријаршије и примање западне метафизике и њихове теорије о настанку нације. А то је та нација која је противна демократији. И то је тај национализам увежен са запада за који нас данас оптужују. Дакле, завет је оно што је рекао Марко Мильанов: јунаштво је чувати себе од другога, а чојство је чувати другога од себе. То значи, знати себе и држати себе под контролом и бити спреман на жртву, на одрицање, на праштање и покажање. Тога данас нису у стању да се сете у титоградској авнојевској републици Црној Гори и да се покажу за злочине

којима су проклели себе и којима су прекинули континуитет, јер револуција је прекид континуитета. Чудим се зашто се Први српски устанак слави као револуција када је то била обнова српства. За Карађорђа каже песник, владика Његош: „Дизже народ, хрсти земљу.“ Дакле, не каже да је дигао револуцију, већ да је хрстио земљу. Светосавски завет је жеља да будемо доследни са оним симболом вере и оним очешашом који су они тада, на Жичком сабору, усвојили. Сва српска господа, мирска и свештена, била је три дана на сабору и тада је формирана елита, а нацију формира елита, као што по родицу формира отац. Али отац није исто што и родитељ. Отац је богољикост родитеља и то својом бригом, жртвом, јер пастир положе живот свој за овце своје. Као што је Христос окупио апостоле и деловао на њих дванаест, тако је свети Сава формирао елиту. Човек нема моћ да делује на велики број људи, јер мора да делује као личност у личном контакту, мора од индивидуе која се одржице безличног техничког контакта, који може да има, рецимо, и са Токијом, да направи лични контакт, а да би имао лични контакт, мора да има ограничен круг пријатеља са којима може да оствари такав контакт. Јер, човек мора њима посветити време и помоћи им и трпети све њихове слабости. Дакле, човек може деловати на мали круг људи, јер је капацитет сваког појединца мали. Христос је окупио апостоле. Свети Сава елиту. Елита формира нацију. А елита је свест о слободи и одго-

врности. Као што каже владика Његош: „Човек воље остаје слободне, ка' сви други бесмртни духови и цар земље иако у ропству.“ Дао му је Бог да буде цар земље, али како? Само ако је спреман на жртву и то као личност. Као индивидуа човек може да стекне страшну моћ и да оствари милион контаката, али они су безлични. Али, ако му је стало до љубави, до празника, до пуноће живота, до радости, он мора да има лични контакт. Нација има историју која се само емотивно доживљава. Зато нацију не дефинише философија него поезија. Не може нацију да дефинише ништа друго него роман, драма, трагедија, химна, а интересантно је да никаква наука не постоји о нацији, као ни о Цркви. Цркву дефинише Литургија, молитва и празник. Нема науке о Цркви, нема науке о Богу, јер личност, осећање је тајна знању недоступна. Дух Свети је недоступан знању. Знање је немоћно, нема доступа Богу ни Тајни, као ни тајни човековој. „Тајна човеку, човек је највећа“, каже Његош и наставља, „шта је човек, а мора бит' човек? Тварца једна коју земља вра.“ А за човека није земља него Царство Небеско. А Небеско Царство је празнична заједница са Небеским Царем и то на земљи, сада, не после смрти. То је Црква. То је оно што је речено Светом кнезу: чувај Царство Небеско, немаш земаљско, али ниси пропао, напротив, бићеш много јачи. Царство Небеско сачувај, то је завет Светога Саве.

разговарао Марко Митић, јереј

Професор Видовић у лазаревачкој цркви

О ЉУБАВИ ПРЕМА НЕПРИЈАТЕЉИМА

ПИТАЊЕ: Поштована редакцијо, непосредан повод да вам се обратим везан је за зачало из Јеванђеља по Луки (Лк. зч. 26), које се чита на Св. Литургији, 19. недеље по Духовима. У том одломку се говори о љубави према непријатељима и чињењу другима онога што сами себи желимо. Као хришћанин ја то желим, али морам да призnam да ми баш и не полази за руком да на сваковрсне подлости одговорим хришћанској љубављу. Понекад ми се чини да то није природно. Можда у свом животу и немам отворених непријатеља, али се као и велика већина људи свакодневно на послу, улици, у комшију, срећем са људима који ме оговарају, провоцирају, подсмејаву ми се, нервирају ме, завиде ми и mrзе ме. У тим тренуцима моја се душа тако расрди да просто не препознајем себе. Због тога сам у недоумици према испуњавању заповести љубави и праштања према онима који нехришћански поступају према мени. Како поступати у реалним животним околностима? Молим Вас да ми одговорите на ове недоумице.

Милан из Јагодине

ОДГОВОР: Око овог питања доста се полемиште и мишљења су подељена. За многе је оно камен спотицања у целовитом прихвату православне вере. Одговор захтева један кратак осврт на хришћанску антропологију, на хришћанско учение о човеку и на вољу Божију у вези са човеком. Бог је створио човека као боголико биће са жељом да вечно постоји. То вечно постојање за човека је могуће само у јединици љубави са Богом као вечним извором нашег постојања, али и у јединици љубави са свим осталим људима и са читавом творевином. Близњи је равноправно биће са мном; и он је човек као и ја, слика је Божија. Дакле без љубави према Богу и људима нема остварења Божијег назначења о човеку. На Небо одлази само онај који има љубави с тога што је онамо само љубав. Шта је онда са људима које ви помињете, за које се не би могло рећи да су испуњени љубављу, већ mrзе, оговарају,

Руска икона "Оче наши", XVII век

завиде и слично. Да ли је за њих спасење неоствариво? Да ли су и они позвани да воле и да сазнају да је у томе смисао вечног постојања? Да ли их у том стању треба оставити или нешто можемо (морамо) учинити за њих? "Такви живе одвојени од Бога, себе лишавају његових дарова, лутају и далеко су од спасења, иду ка паклу чији су почетак почели

да трпе овде на земљи." (Св. Јован Кронштатски) Они који нам чине зло или желе да нам учине зло имају болесну душу (у светоочајком предању страсти су духовне болести) и делају под демонским утицајем. Треба знати да они дубоко страдају и муче се. Послушајмо опет савет Св. Јована Кронштатског: "Гледај човека и мисли: сам је Господ по

свему био сличан човеку осим греша." Ако знаш или видиш да он не зна ову истину оваплоћења Сина Божијег и живи недостојно, научи га томе и упути. Још воли сваког човека као себе самога зато што је он други ти, због чега често Господ и људе називају ближњима. То наравно није лако и ви то примећујете када кажете да се понекад расрдите. То је стога што "зраци мржње прориду и у друге душе и буде у њима зле инстикте" (Иљин). Људске негативности (мане, греси) су на неки начин заразне и онај кога су запоселе може их изазвати у другима. Али то исто важи и за врлине. И њих можемо пренети другима. Томе нас учи свети Серафим Саровски кад каже: "Стеци мир у себи и хиљаде људи око тебе ће се спасити." Дакле, позвани смо да свакога, па чак и непријатеље покренемо на боље, да носимо бремена једни других. Када ово схватимо постајемо сарадници Божији на делу спасења људи, јер Он жели да се "сви спасу и дођу у познање истине" (1. Тим. 2, 4). И овим се открива смисао Христових речи из Јеванђеља по Луки: "Љубите непријатеље своје." Али, зар љубав према непријатељима није неприродна, питате се? Овде није реч о равнодушном прихватању и не противљењу непријатељству (злу). То никако! Реч је о неприхватању зла као начина општења, о непристајању да се на зло узврати злим јер се тиме зло умножава уместо да се смањује. Боголикост сваког човека па чак и непријатеља јесте оно што нас отвара и одобровољава тако да га доживљавамо као брата, са којим морамо бити у вечности. Без обзира на све његове промашаје, које не превиђамо или их ни зломерно не сабирамо, он је неотуђиво боголик, а наше је да му сведочимо да за њега, ако се покаже, још има наде. Греси су греси али основ у човеку је један - лик Божији. Има људи са слабостима које падају у очи: злобни су, горди, завидљиви, тврдице, сребрљубци и грамзвици, али, да будемо искрени и ми нисмо сасвим без тога. Дакле, свом душом поштујмо и волимо у сваком човеку лик Божији не обраћајући пажњу на његове греше. Смисао ове Јеванђелске поруке је у томе да посматрамо сваког човека, па и нашег непријатеља, као будућег светитеља, а не да га поистовећујемо са његовим тренутним делима. Поштујмо човека (непријатеља) не гледајући на његове греше зато што он може увек да

се поправи. Желимо оно што је за њега најбоље - да се покаже, да позна Бога и стекне благодат спасења. "Ако љубимо само оне који нас љубе, ми смо трговци који вршимо размену, трговци а не хришћани" (свети Николај Жички). А хришћане Господ позива на савршенство, на обожење. Зато делајмо у смислу апостолског савета "не дај да те зло победи него победи зло добром" (Рим. 12, 21). Многи данас мисле да је то немогуће. Послушајмо шта о томе каже свети Јован Кронштатски: "Са тобом грубо поступају, раздражују те, против тебе се оружавају презиром и злобом али ти им не узврати истим но буди тих, кротак и љубазан поштујући и љубећи оне који се недостојно односе према теби. Покажи увредиоцу своме да није тебе увредио, већ самог себе; пожали га од срца зато што је тако лако побеђен од своје страсти, што је болестан душевно; укажи му тим већу кротост и љубав, онда кад је грубљи и раздражљиви сигурно ћеш га побeditи. Знај још да смо сви ми немоћни, да нас веома лако побеђује свака страст, зато буди кротак и снисходљив према онима који греше према теби, знајући да и ти сам често од тога болујеш од чега и брат твој." Дакле, треба да на овакав начин љубимо непријатеље своје а не да их игноришемо, мрзимо или што је најгоре проклињемо. На жалост, то се чује чак и од хришћана. "Благосиљајте а не куните" (Рим. 12, 14). Зар да кунемо човека који се стално противи Богу у незнању своје богољубости. Зар таквог да мрзимо, зар на њега да личимо? А узвраћеном мржњом личимо. "Осветити се заувреду, значи ставити себе на исти степен на коме је и непријатељ; а оправдити му значи уздићи се над њим. Праштање непријатељу доказ је не слабе него велике душе. Давид је однео већу победу поштедевши

Саула него кад је оборио Голијата" (свети Јован Златоуст). Свађа и вређање као одговор на свађу само раздражује дрског вређача. Ако ваше добро не излечи вашег непријатеља, ваше зло ће га још мање излечити. У ћутању и кротости је спокојство, мир и срећа живота; а ко враћа злим за зло, или псовком за псовку тај никада неће бити спокојан и не може помишљати о блаженом животу у вечности (1. Пет. 3,9-11). Смерношћу се могу и други научити да буду смерни, гордошћу је немогуће смирити горде (Филарет Московски). На жалост, Србија је данас у опасности да потпуно оболи од мржње. Морамо постати имуни на њу јер она суши и камени људско срце. Притом, све у личности се мења, његове мисли, његова машта, интереси, оцене, шале, смех, говор, кажу чак и рукопис. Зло које желимо и замишљамо своме непријатељу зарази све делове наше душе, унакази и поквари природну доброту, парализује њене творачке снаге. "Молите се за оне који вас гоне." То је заповест нашег Учитеља коју никад не смемо заборавити. Испуњена тугом због недела људи Црква се Богу моли за њих. "Оче опрости им јер не знају шта раде." Отрезни их Господе од мржње према Теби и према људима Твојим. Стицање љубави према непријатељима постаје могуће тек после постепеног и разноврсног труда на унутрашњем плану, после дугогодишње духовне борбе. Ако тренутно не можемо да их љубимо макар их не мрзимо, одбијамо гневне помисли које имамо према њима. Тако напредујемо ка љубави, ка испуњењу главне Христове заповести и тако постаемо истински људи. Живимо мислећи не о томе да нас нико не увреди, него о томе да нико, иако би хтео, не може то учинити. ■

Набојша Младеновић, Ђакон

ОНИ СУ СВИ ЗАХВАЉИВАЛИ ГОСПОДУ ЗА ЧАСТ И ПОБЕДУ КОЈУ ИМ ЈЕ УДЕЛИО

Остатак војске растурен по граду стекао је такође велики плен, тако велик да нико није могао проценити његову величину и вредност. Укључивао је злато и сребро, стоне призоре и драго камење, сатен и свилу, огратче од венецијског крзна, хермелина и самура и све пробране ствари што се могу наћи на овој земљи.

Свако је нашао смештај где је желео, није недостајало финих станова у том граду. Тако су војске крсташа и Венецијанаца биле долично уконачене. Они су се сви радовали и захваљивали Господу за част и победу коју им је уделио, тако да су они који су били сиромашни, сада живели у богајству и раскоши. Тако су они прославили Цветну недељу и Васкрс, који је следио, срцима пуним радости за добrocinstva нашег Господа и Спаситеља која им је подарио. И требало је да га хвале, јер цела њихова војска није бројала више од двадесет хиљада људи, а уз његову помоћ освојили су четири стотине хиљада или више и то у највећем, најмоћнијем и најбоље утврђеном граду на свету.

из дела Освајање Цариграда Жофруа Вилардуена, једног од вођа крсташа

ДЕСТРУКТИВНОСТ ЗЛА

Ове речи као да изражавају саму суштину садашњице. Тачно је, Бог је створио свет и человека оваквима какви изгледају, међутим: свет и човек нису заиста онакви какви изгледају! Зло је нешто додало Божијој творевини, али то нешто нема суштину (онај који је измислио зло и сам је творевина, те је зато и зло несуштествено); то је само имитација суштине, односно, некаква загонетна енергија, која је иманентна искључиво злу.

Зло, скоро увек, дела под маском, ређе отворено. Мaska зла скоро увек је савршена и, што је за човека погубно, привлачна. Тешко јој је одолети. Мало ко јој и одолева. И, у том смислу, зло је веома, веома продуктивно. Продуктивно је чак толико да пројима све сегменте свих светских хијерархија.

А циљ? Циљ му је, наравно „продуктивност у деструкцији“. Њена деструктивност, сасвим логично, усмерена је на њеног највећег непријатеља - личност. Дезинтеграција слободне, аутентичне, непоновљиве личности, храна је којом се зло храни!

Једна од најсавршенијих маски данас, сасвим сигурно, јесте глобализација или мондијализам. Стварање јединствене планетарне заједнице, која не трпи различитости у сми-

„Зло нешто додаје ономе што је Бог створио и поседује чудотворну силу да имитира чин стварања - зло је заиста продуктивно у својим деструкцијама“

Георгије Флоровски

зум ми превазилазимо „границе самоочевидности“ (Л. Шестов).

Бити потпуно различит од другога значи не бити клон и не поседовати сопственог клона. Због превелике жеље за посебношћу ми смо сви склони греху. Али кроз наше грехове ми само спознајемо себе као личности, наравно, уколико се боримо против истих. Међутим, значај „глобалног“ греха није у томе да се кроз њега очисти читав свет; његов значај је да читав свет управо одржи у греху!

Ми желимо да се као Јаков рвemo са Богом и Бог нам то допушта, јер нас воли и жeli да нас познаје, да има лични однос са нама. Бог хоће да сви будемо различити и да Га, сваки на свој начин, тражимо зато јер је Он свима све. И то је добро. Он нема маску; не треба му, јер је Он Истина!

Христу није потребан „мравињак“ у свету. Да му је био потребан мравињак не би нам даровао слободу и слободну вољу. Не би нам била потребна лична имена (баш као што их и мрави немају). Више волимо да се мучимо са Христом тражећи Га, него да уживамо не марећи за Њега.

Бити посебан, различит, не значи бити самолубив, нарцисоидан, или горд. И, будући да је све таштина и зло осим личности, читав савремени свет је таштина и ништа више од тога. У савременом свету нема слободе па нема ни личности. У савременом свету нису потребна имена - не служе сврси. Све је сјајно али кратког века; уживање кратко траје. И религиозност у савременом свету потчињена је човеку уместо Богу. Сунце се не рађа на Истоку бадава, као што на Западу не залази бадава. Сва светлост Запада је пролазна, али Запад то и воли, јер не види даље од носа. На Истоку нема толико пролазне светлости, али у душама православних личности сија неугасива светлост непролазног карактера - неугасиви Христов Лик. ■

Драган Икић, Ђакон

Каменовање свештог архијакона Стефана,
параклис манастира Мораче, 1642.

ПРЕНОС МОШТИЈУ СВЕТОГ АПОСТОЛА ЛУКЕ У СРБИЈУ 1453. ГОДИНЕ

**О свеблажени апостоле! Тебе заступника и молитеља
постављамо пред Владичицу, молећи Ти се,
О славни, да спасеш христољубиве деспоте наше
и град овај и сав народ...**

(трети тропар осме песме другог канона
Службе преноса моштију Светог апостола Луке)

Схватајући да су турска освајања наговештавала трагичан крај постојања самосталних и назависних хришћанских држава на Балкану, деспот Ђурађ Бранковић је настојао да својој држави обезбеди моћног заступника и заштитника. Нови заштитник целе државе и престоног града Смедерева постао је свети апостол и јеванђелиста Лука, чије је мошти деспот уз много труда набавио из епирског града Рогоса. У поворци преноса моштију учествовали су и високообразовани књижевници који су цео догађај описали о чему су остала два рукописа која, поред прозног описа самог догађаја, садрже и Службу преносу моштију светог Луке поводом установљења истоименог празnika који се имао славити 12. јануара јер су тога дана мошти свечано биле унете у Смедерево. Ове текстове, претежно фрагментарно, објављивали су И. Руварац, И. Павловић, М. Башић, Ђ. Сп. Радојчић, Ђ. Трифуновић, Л. Павловић. У новије време смедеревске списе о преносу моштију светог Луке у преводу на савремени језик са коментарима издала је Т. Суботин Голубовић (*Књижевносћ српске Десpotovине*, Деспотовац 1998, 133 - 157; Чудо у словенским културама, Нови Сад 2000, 167 - 179). Према Д. Богдановићу, „оба су текста састављена у традицији реторских описа трансляције и не дају много новога, сем што се у другом опису церемонијал преноса, у поређењу, супротставља античком, олимпијском позоришту, од којег је пренос „већи и боли“. Значај је ових описа што се придружују Цамблаковом *Слову о преносу моштију светог Пејаке* у јединственој, истоветној мотивацији натприродне и чудесне заштите коју читав народ - и посебно град - добија присуством

светих моштију. Стога су сва ова трансляциона слова у српској књижевности XV века, као и сам чин преноса моштију, у служби општег народног интереса, а култ моштију добија општенародни, не локални већ национални значај.“

Опис овог догађаја преносимо на основу увида у текстове и уз консултацију историјске (М. Спремић) и литерарне (М. Кашанин) интерпретације овог догађаја. Док је деспот Ђурађ са сином Лазаром водио рат у Босни у околини града Телечака, сусретне га неки старац и довикне му да мошти јеванђелисте Луке треба да пренесе у своју земљу. Послуша га, или пре тога, консултујући патријарха Никодима и прота Свете Горе, утврди да су аутентичне. Иначе, јеванђелистине мошти, светиња огромног угледа, до IV века биле су у Сирији када су допремљене у Цариград. Много векова доцније, пред великим турском опасношћу кренуле су на Запад, али после једног бродолома, нашле су се у граду Рогосу, у Епиру.

Остало је сведочанство да је деспот султану за мошти исплатио тридесет хиљада дуката. Тек пошто су обављене све припреме, које су можда трајале неколико година, опремљено је српско посланство у Рогос. М. Спремић мисли да су га сачињавали призренски митрополит Михаило, лештјански игуман Венедикт и веће других духовних и световних лица, међу којима је било високих државних достојанственика. Реликвија огромног угледа ношена је на најсвечанији начин кроз целу Деспотовину, од зетске обале до Смедерева. Свуда дочекивана побожним почастима, стигла је у Грачаницу на Косову, нешто после смрти грачаничког митрополита Доситеја, а одатле је ношена даље, на север.

„Прво среће светог апостола свесветејши патријарх српски и поморски, кир Никодим, на реци Морави, са свештеним епископима, и поповима, и ђаконима, са свим часним црквеним клиром, с многом славом и чаšћу. И целиваше светог и запеваше песме достолепне апостолу. И тако славећи Бога и угодника Његовог, великог Луку, водише њега ка граду који владичаствује, Смедереву славном. Кад је свети био близу богохранимог града, па чу благочастиви деспот за долазак светог апостола и зарадова се веома, и подиже све домовне, са супружницом својом деспотицом кира Јерином, и са богомдарованим њиховим чедима, богољубивом кћери њиховом Маром, и са христољубивим Григоријем (Гргуром), велим, и Стефаном, и благоверним деспотом Лазаром, и деспотицом Кира Јеленом. И сви архиепископи српски, епископи, и часни игумани, попови и ђакони у часним одеждама, са светим иконама и часним крстовима, са свећама и кандилима добромиријским, и мноштво преподобних ионика и сви бољари Српске земље. И трчаху у сретање светом, да би се рекло да су чеда нека благоразумна која топлу имају љубав према своме родитељу. И тако сретоше светог, усрдно са скрушеним срцем и духом смерним целиваху светог. И све мноштво људи, са женама и децом, сви као једним устима вапијаху: Господи помилуј и спаси нас, апостола свога молбама.“ (Превод на савремени језик Ђ. Сп. Радојчић)

Као најбољи познавалац прилика за време владавине деспота Ђурђа Бранковића, професор М. Спремић ове реторске записи допуњава и историјским чињеницама: „После неколико недеља пута, тело апостола донето је 12. јануара 1453. у Смедерево. Најпре је унето у „црков полатну“. У присуству владара и највиших државних достојанственика, одржано је свечано бденије, које се продужило целу ноћ. Деспот Ђурађ и Лазар остали су до свитања. Сутрадан је изнето из Малог града и, уз пратњу чланова владарског дома и песму клира, пронето кроз Ве-

лики град. Следио је опход око Тврђаве, уз песму „Стени града утврдете и непоколебими пребудут“. Затим је унето у новосазидану митрополитску цркву Благовештења и положено с десне стране двери. Владарска породица га је богато обдарила златом, сребром, бисером, драгим камењем. Бивша султанија Мара купила је раскошан покров, од сиријске свиле ткане златом, а деспот Ђурађ дао је да се направи од позлаћеног сребра ћивот, у који је спуштена његова повеља. У њој су записани посedi и приходи које је добио свети Лука, односно црква која је чувала његово тело.“

Овај историчар деспотово настојање да заштити своје државе оствари уз помоћ светог Луке објашњава, са аспекта световне науке, на следећи начин: „Због турског освајања, побожност у XV веку била је упадљивија него раније. Зато су Агарени дошли као „казна Божја“, због „греха наших“. У готово екстатичком стању, веровало се да мошти светаца могу донети чудесну и натприродну заштиту. У ствари, једино та заштита остала је Смедереву и држави. Откуп мошти и њихов пренос у Смедерево показују да је деспот Ђурађ учинио све што је могао за спас своје државе. Поред тога што је ратовао и проговарао, он је обезбедио себи и своме народу заштиту Христовог апостола. Заиста, више није могао учинити.“

Сви испитивачи смедеревског списка о преносу моштију светог Луке нарочито су се бавили оним одломком који нашу трансляцију пореде са олимпијским позориштем: „јер приредисте светао празник већи од олимпијског позоришта, јер је духовним испуњен. Тамо се многи труде да начине подвиг, а само један прима венац, а и тај је пропадљив. А овде, пак, сви који су дошли, благодаћу Духа примају непропадљиве венце. Тамо вика и пировање заглушују уши слушалаца и воде их помрачењу и духов-

Породица деспота Ђурђа Бранковића,
Есфиџменска повеља, 1429.

ној пропасти. А овде анђeosка и апостолска поука поучавају уши пажљивих слушалаца и воде ка просвећености и користи духовној...“ (превод Т. Суботин - Голубовић)

Не подсећајући идеје, па и доказе истраживача, да су образовани смедеревски књижевници, посредно или непосредно, познавали антику, Аристотелову поетику, Есхилову трагедију *Седморица проплив Тебе*, уверени смо да не постоји ни један разлог који би хришћанима мотивисао да овако јасном тексту придаје било какав други смисао од онога који он очигледно има: „... сви који су дошли, благодаћу Духа примају непропадљиве венце“.

Историчари су успели, уз помоћ поменутих реторских слова и историјских извора, да реконструишу судбину мошти светог Луке након боравка у Смедереву од године пада

Цариграда до времена када су Турци коначно покорили српску Деспотовину. „Пошто му је (деспот) предао „град свој на чување“, свети јеванђелист Лука „многа чудеса нова и преславна учињи“. Смедерево је брзо постало стециште поклоника и ходочасника. Али, не задуго. Свега неколико година касније, пред навалом Турака, пренет је у Теочак у источној Босни, пошто се Ђурђева унука удала за наследника босанског престола. Тако је светац наставио свој пут кроз Србију и Босну, овога пута у журби, без свечане пратње. Пред даљом најездом Агарена, пренет је у Јајце, тадашњу босанску прстоницу. Глас да ту почива, убрзо је стигао до Рима. У време пропасти Босне 1463. године, фрањевачки фратри пренели су га у Дубровник, али их је у Стону зауставио војвода Иваниш Влатковић. Не обазирући се на прекоре Дубровчана, који су жарко жељели мошти апостола, послao их је у Венецију. Опрезнi Млечани су, међутим, сумњали у њихову

auténtичности. зато је Јелена молила Иваниша да их врати, јер јој је, у међувремену, угарски краљ нудио за њих три до четири града. Како су наступила још тежа времена, ипак их је продала Млечанима. Они су имали све више новца и све више светиња. На њиховој територији нашао се и апостол Лука, који данас почива у цркви Свете Јустине у Падови.

Ваћ више деценија, захваљујући Ђ. Сп. Радојчићу, и ововремене генерације своје духовно укрепљење налазе у још једној црквеној песми из несумњиво пребогатог цилуса о преносу моштију светог јеванђелисте и апостола Лука у Смедерево:

„По достојанству те слави песма-
ма духовним

Српска црква свечана, блажени,
и учињена славном часном руком
моштију твојих,
Луко, благовесниче Христов,
коју просветио јеси сијањем чудеса твојих.“ ■

Н. Ј.

Дечија страна

"Који не ђрими Царством Божијега као дејте неће ући у Њега."

Лук.18:17

ОЧИ ВЕРЕ

О својој збирци духовне поезије говори
петнаестогодишња Кринка Козлина

Петнаестогодишња Кринка Козлина, родом из хрватског Карловца, а сада стално настањена у селу Маршићу, написала је збирку духовне поезије "Очи вере". Бог је удесио да се нађе издавач, то је издавачка кућа Епархије шумадијске "Каленић", а млада ауторка се овоме одужила на најбољи могући начин, намењујући свак приход од продаје књиге за обнову капеле Светог великомученика Георгија у манастиру Грнчарици који се налази недалеко од њеног села.

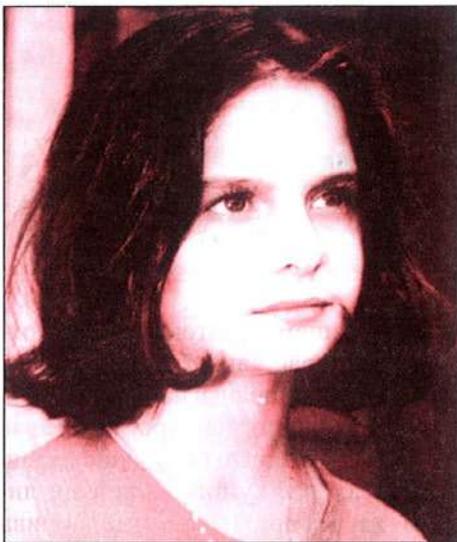
За "Дечије стране" "Каленића", разговарали смо са Кринком о томе како је почела да пише своје песме, откуда духовна поезија у њеној сфере интересовања, а понеко питање се односило и на тешки период њеног живота, када је са мајком и братом избегла из Хрватске док је отац био изгубљен у неком од логора.

Кад си почела да пишеш песме?

- Прву песму сам написала у другом разреду основне школе. Не могу да се сетим да ли је то била песма "Мајчина љубав" или "Цвеће", јер сам ту прву свеску изгубила, али знам да је једна од њих. Духовној поезији сам се окренула у петом разреду, углавном под утиском проповеди оца Илије које слушам сваке недеље у цркви. Најпре сам написала песму "Опроштај Божји", који чека све оне који воле Христа и Цркву, сузама перу грехе, имају златно срце и постојану веру и не служе Сотони. Сад пишем и друге песме, љубавне, родољубиве, а почела сам да бележим и неке своје кратке мисли, као и неке успомене на детињство.

Шта ти је остало посебно упечатљиво из проповеди оца Илије?

- Најупечатљивија ми је била једна проповед у којој је говорио да ништа у животу није случајно, односно да би било случајно ако би бацили камен у вис и он остао у ваздуху,

све остало је промишљено од стране Бога.

Да ли ти је неко помагао око писања? Колико ми је познато ти и маш брата који је завршио Богословију.

- Највише ми је помогао отац Илија. Брат ми је давао наслове за песме. Данас ме подржава и професор веронауке у Економској школи у коју идем. У мојем одељењу Првом три, већина иде на веронауку, мало ко се определио за Грађанско васпитање, тако да је сада нормално да разговарамо о вери. Мојим друговима се највише свија песма "Веруј". Били су на промоцији, неки су купили и књигу.

Шта ти се највише допада у Цркви? Имаш ли нешто што посебно волиш?

- Највише се радујем Ђурђевдану. То је наша крсна слава. Волим да плетем венац за капију, то је мој задатак, а после нам долазе гости. Волим да идем и у манастир Грнчарицу. Тамо ми се све свија. Сестре су некако продуховљене и благе, као да нису са овог света. Одлука да њима дам приход од књиге је моја лична одлука. Иначе, овај манастир

је предиван. Има башту која изгледа као рај.

Ти си преживела неке тешке ствари у детињству?

- Ја сам била доста мала и много тога се не сећам. Стално смо се селили. Рођена сам у Карловцу, али га се не сећам. Прве успомене имам из татиног села Доњег Скрада, потом из Слуња где смо исто неко време живели. Онда смо морали да се одселимо у Топуско, па смо неко време живели у Сомбору, Београду, док се нисмо доселили у Маршић. Сећам се дворишта, татине куће, пута, наше зграде у Слуњу и мојих одлазака у вртић. Сећам се првог дана када смо дошли у Слуњ, и једног изласка у биоскоп када је нестало струје. Остало ми је у памћењу и колона са којом смо бежали из Хрватске. Тата није био са нама. Путовали смо 10 дана са једном женом у колима, ноћили где смо стигли, понекад спавали и у аутомобилу. Многе ствари нисам понела, али сам бар понела Црвенкапу коју ми је сашила учитељица за рођендан и имам једну лутку која има гелере у себи од гранате која је пала недалеко од ње.

Хоће ли бити нове збирке?

- Хоће, само морам још доста да радим на њој.

НЕ ОДРИЧИТЕ СЕ ПОСТА

Људи, не њосиши се да не бисише јели мрсно, већ да би сачували своје име крсно.

Да би сише очисиши или душу и срце од зла, да би сише били чисти од неба до тла.

Посишиш да би сише били у рају, међу добрим људима свим, да би вам мирисао шамјан а не шаклени дим.

Да би вам сузе јокајања биле као млада са руже роса, а не као коцка леда у злу обучена а у ствари боса.

ТАЈНА ВАШЕГ КРШТЕЊА

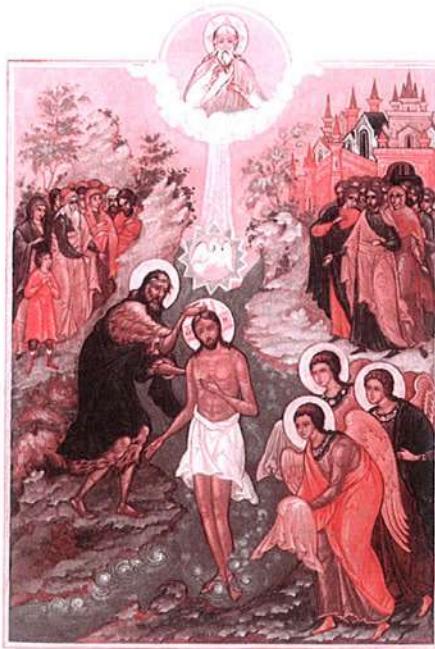
Децо, да ли сте икада видели своју крштеницу? Она садржи неке врло важне податке о вама. Она говори како и када сте постали члан Божије породице - Цркве и како сте постали један важан део њеног живота.

Већина од вас се не сећа свог сопственог крштења, јер сте крштени још као бебе. Али ви имате крштеницу која говори о томе како сте приступили Цркви.

Крштење је било велики догађај за вас, ваше родитеље, вашу породицу и целу Цркву. Сви су били узбуђени када су вас ваши кумови понали у Цркву. Можда имате фотографију која је начињена тога дана. Ако је имате, ставите је на важно место у вашем породичном албуму.

То је био ваш први корак у Цркви. Заједно са вашим кумовима који су тога дана говорили у ваше име, ви сте дошли да будете са Богом. Знаком крста свештеник вас је обележио, а то је знак свих људи који верују у Бога Оца, Сина и Светога Духа.

Крст је још увек знак који ми и данас употребљавамо да покажемо нашу веру у Бога.

На вашем крштењу свештеник је дунуо у вас како би зле духове и све што је лоше одагнао од вас. Над вама је начинио знак крста чиме вас је ставио у заштиту Божије моћи. Потом су вас кумови окренули лицем ка олтару (месту где почива Бог), Божијем и Његовом царству. Тада су дали обећање у ваше име да

ћете увек бити добар члан и грађанин Божјег царства на небесима. Онда вас је свештеник узео од кумова и ставио у воду. Трипут је ставио у воду или покропио водом и подигао. Док је то чинио он је говорио: Крштава се раб Божији, па ваше име, у име Оца, амин, и Сина, амин, и Светога Духа, амин. Тиме сте били опрани од свих грехова и постали чисти. Вода за све хришћане значи смрт и живот и очишћење. Онда су вам дали нову, белу одећу крштења. Ова бела одећа треба да вас подсећа целог живота да вам је подарен нов живот у Господу. На крају је свештеник помазао сваки део вашег тела: чело, очи, нос, усне, прса, руке и ноге. Тиме је Свети Дух дошао у ваш ум, у ваша срца и ваша тела да вам помогне да мислите и радите као добри хришћани. Дух Свети долази да нам помогне да знамо Бога и да га љубимо, свако на свој посебан начин. На крају је сав народ у Цркви певао: "Ви који се у Христа крстите, у Христа се обукосте. Алилуја." Три пута сте ишли у круг у малој литији која вас је подсетила да од тог дана до краја живота нема крају вашем животу са Богом.

КО ЈЕ НАЈВЕЋИ?

Милош и Милица, дечак од пет и девојчица од четири године, били су веома радосни. Наиме, у посету су им дошли бака и дека, које су много волели.

После напорног дана испуњеног шетњама по парку, љуљања на љуљашкама, вожњи низ tobogan и многим другим играма у којима су са њима учествовали бака и дека, девојчица су, вечеравши и попивши млеко, била спремна за спавање. Али, ужелевши се баке и деке, малишани су оклевали да легну, јер су желели да се још играју.

Тада је дека рекао:

"Ви децо лезите, а бака и ја ћемо доћи у вашу собу да се још мало поиграјмо. Играћемо се једне нове игре, која се зове Питалице."

Деца су раздрагано потрчала и за тили час била у својим креветима.

"Добро, ево првог питања", рекао је дека. "Ко има дужи реп, лисица или зец?"

"Лисица", узвикнула је Милица.

"Тачно Милице", рекла је бака.
"Сада ћу ја да поставим питање."

И тако су дека и бака постављали питања, а Милица је одговарала на њих, док је Милош, из неких само њему знаних разлога, ћутао и слушао.

Онда је деда упитао:

"А шта је највеће на свету?"

Милица је мало поразмислила и рекла:

"Планина!"

А деда је, желећи да забуни Милицу, на то додао:

"Планина? А шта ти мислиш да ли је већа планина или море?"

Милица се заиста мало забунила и на трен заћутала.

Изненада, у разговор се умешао Милош и, гласом који не трпи поговор, рекао:

"Највећи је Бог!"

Дека и бака су изненађено погледали у Милоша, а затим једно у друго.

Бака је рекла:

"Браво Милоше, у праву си, заиста је Бог највећи!"

Након тога девица су се прекрстила и помолила Богу изговоривши Оче наш, а дека и бака су угасили светло и изашли из њихове собе.

Читаво то вече размишљали су о Милошевим речима, подсетивши се да нам се Господ често обраћа кроз дечија уста.

СВЕТООТАЧКА РЕЧ О ДЕЦИ

Деца су као празне магнетофонске траке; или снимају нечисте песме, или византијску музику.

Старац Пајсије Светогорац

Позвали смо Вас да нам се јављате са својим прилозима и својим радовима. У овом броју доносимо радове ученика Основне школе "Херој Иван Мукер" из Смедеревске Паланке о љубави и Анђелу чувару које нам је послао њихов вероучитељ, ћакон Драган Икић

КАКО ЈА ЗАМИШЉАМ СВОГ АНЂЕЛА ЧУВАРА?

- Анђео чувар изгледа као злато. Има жућкасту, уфрћкану косу, бело лице, сребрна крила и невидљив је.

Наталија Јанковић III₂

- Ја мог Анђела чувара замишљам да стоји изнад мене и да ме чува и пази. Замишљам да сам брод којим управља мој Анђео. Има плаве очи и стално се смеје мојим несташицима.

Анђелина Јокановић III₁

- Ја замишљам Анђела чувара да има браон очи, жуту косу и да је обучен у бело и плаво, да је невидљив и да има бела крила. Стално је насмејан и висок. Кућа му је на великом белом облаку. Воли цвеће и животиње и кућа му је од облака.

Анђела Ивковић III₁

Анђео чувар има нешто слично копљу, само што на врху има крст и танко је.

Стефан Милановић III₂

Замишљам да је исти као и ја и да се зове Марко и презива Црњаковић. И да има уфрћкану косу као моја бака, и да иде бос. Замишљам да испушта неку мелодију и да има само неки плашт на себи.

Марко Црњаковић III₄

- Анђео је мали Бог који чува децу. Деци ништа не може да се деси, јер је са њима Анђео чувар. Чувара нико не може победити.

Урош Томић, III₃

- Анђела замишљам како ме чува, гледа и лети. Једног дана кренула сам да прелазим улицу и нисам видела да иду кола према мени. Ишла су брзо, могла су да ме прега-

зе. Али су сирену пустили и знам да ме је Анђео чувао.

Марија Богдановска III₃

- Он записује моја добра и лоша дела у свом записнику.

Филип Трајковић III

- Свако има свог чувара али се мени, наравно, највише свиђа мој. Сваком се свој чувар највише допада, па тако и мени мој.

Катарина Ракић III₄

Иван Радојевић II₄

- Ђаво нас тера да урадимо све лоше на пример да крадемо, да се свађамо итд. Када се помолимо Богу, он то саопшти нашем Анђелу чувару и он нас заштити од ђавола.

Јелена Стравиновић III₃

- Ја њега никад нисам видео, али знам да није зао, већ да је добар према мени, мојој родбини и према свим људима. Ја мог Анђела чувара волим и волећу га иако га никад ни-

Стефан Милановић III₂

сам видео. Волим га зато што ме чува и ноћу и дању.

Драгољуб Николић III₄

- Мој Анђео чувар има мали цветни венац на глави. Он када ја спавам са мојим зеком, брани ме од ружних снови. Он има 9,5 година као и ја. Много је мањи од мене и седи ми на рамену.

Катарина Јелић III₃

- Ја мог Анђела чувара замишљам као лептира који је стално поред мене. Учини ми се да га некад чујем како удара својим белим крилима. Пуно пута пожелим да га дотакнем, али не успевам. Ја мислим да мој Анђео личи на мене.

Никола Алексић III

- Он је бео као бела паухљица, а ђаво је црвен као црвена јабука.

Катарина Вељковић II₄

ЉУБАВ

Љубав је кад неког волиш и када се жртвујеш за онога кога волиш. Ја волим маму, тату, баку и децу. Ја волим маму не само зато што ме је довела на свет, ми се волимо и она ми пружа мајчинску љубав. И мени тата исто пружа ту љубав, као и мама. Треба се волети независно да ли си црн или бео. Треба се волети као што Бог воли нас.

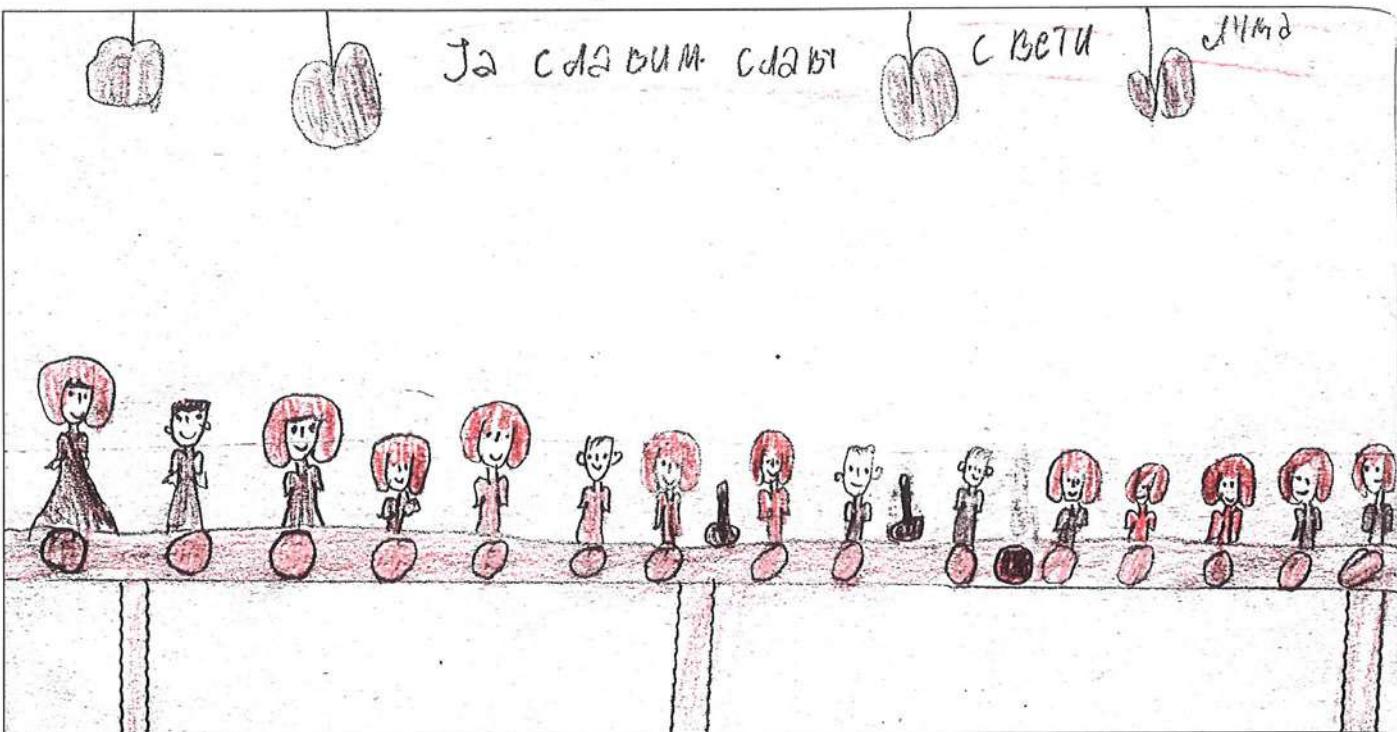
Ја волим моју другарицу Милицу Савић и све остале другарице и другове.

Тања Паунић III₅

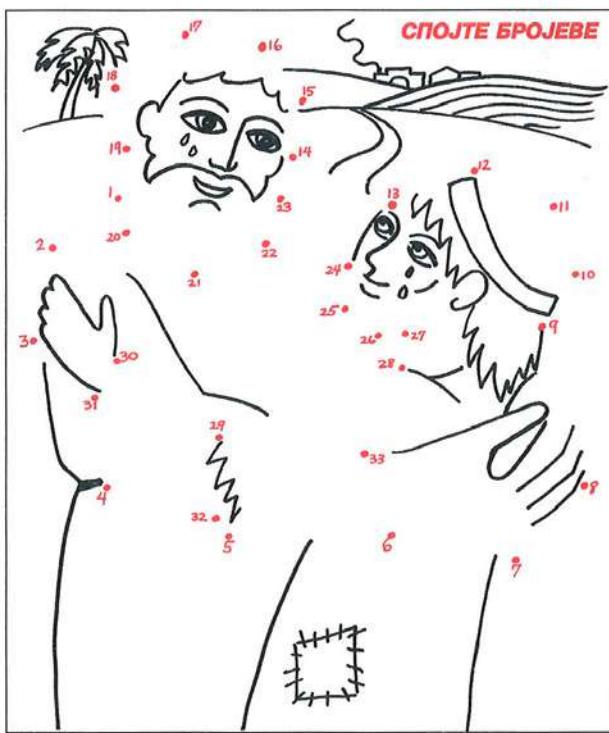
Љубав је када човек воли Бога, све људе око себе, природу, животиње и предмете. Када човек има љубави никога не мрзи и воли све око себе. Љубав нам доноси радости, чини да се људи воле, да природа и све око нас буде лепша и веселија. Ја имам своју куџу коју волим. Када полазим у школу она скоче око мене и прати ме у школу. Када се враћам из школе она трчи и скакуће око мене, као да има нешто да ми каже. И животиње осећају љубав и када их неко воли. Ја волим своје играчке и када се са њима играм ја осећам као да су живе. Ја имам пуно љубави, волим све поред себе и око себе и најлепше је када се волимо.

Мирослав Томић III₅

Време је породичних слава. Ево, како их доживљавају најмлађи чланови Цркве. Своју славу нацртала је Јована Вельовић, ученица II₂ из школе "Доситеј Обрадовић", Ердеч

ПРИЧА О БЛУДНОМ СИНУ

И отишавши приби се код једнога житеља оне земље, и он га посла у поље своје да чува свиње.

И жељаше напунити трбух свој рошчићима које свиње јећаху, и нико му не даваше.

А кад дође себи, реће: Колико најамника у оца мојега имају хљеба исувише, а ја умирим од глади! Уставши отићи ћу оцу својему, па ћу му рећи: Оче, сагријеших небу и теби, и више нисам достојан назвати се сином твојим: прими ме као једнога од најманника својих.

И уставши отиде оцу својему. А кад је још подалеко био, угледа га отац његов и сажали му се и потрчавши загрли га и пољуби.

А син му рече: Оче сагреших небу и теби, и више нисам достојан назвати се сином твојим.

А отац рече слугама својим: Изнесите најљепшу хаљину и обуците га, и подајте му прстен на руку и обућу на ноге. И доведите теле угоје-

но те закољите, да једемо и да се веселимо. Јер овај син мој бјеше мртав, и оживје; и изгубљен бјеше, и нађе се. И стадоше се веселити.

(Лк 15: 11-24)

ПОЗИВ ЗА САРАДЊУ

Писао нам је г. Славиша Грујић из Дражимировца код Јагодине. Његов предлог за име "Дечије стране" је: "Мали Игњатије" у част Светог Игњатија Богоносца.

"Назват је он Богоносцем и зато што је био узет рукама Бога ваплоћеног Исуса Христа. У оне дане када Господ учаше ученике своје смрності, узе једно дете и ставивши га међу њих рече им: ко се понизи као дјете ово онај је највећи у Царству небеском. (Мат. 18,4)

То дете био је Игњатије. (Пролог Св. Николај Жички)."

Захваљујемо г. Грујићу на предлогу, лепим речима и молитвама које нам је упутио и позивамо и Вас остале да нам се и даље јављате са предлогима за име "Дечије стране", као и Вашим интересантним радовима или радовима Ваше деце.

Адреса је:

"Каленић" – за Дечије стране.
Владимира Роловића б. б.
(Богословија) 34.000 Крагујевац.

Човјек неки имаћаше два сина. И рече млађи од њих оцу: Оче, дај ми дио имања што припада мени. И он им подијели имање. И послије неколико дана покупи млађи син све своје, и отиде у земљу далеку, и онамо просу имање своје живећи развратно. А кад потроши све, настаде велика глад у земљи оној, и он почне оскуђевати.

ИГУМАН ХРИСТИФОР

Игуман Христифор, рођен је 7. Јула 1919. године у селу Седларима у Поповом Пољу у Херцеговини, од побожних родитеља Душана и Јање Обрадовић. На крштењу добио је име Милорад. Мали Милорад основну школу завршио је у селу Польцу 1930, а четири разреда гимназије и стручну продужну школу у Дубровнику.

Основно васпитање, пуно јаке вере и побожности стекао је у дому својих побожних родитеља. Када је одрастао запослио се у Дубровнику као кондуктер у трамвају. Тихе нарави, а лепо васпитан, волео је побожан и богоугодан живот. Чуо је за владику жичког Николаја да је то свети човек и да се у Жичи одржавају често богомольачки сабори, зато се он одлучи те 1939. године као младић од 20 година дође у Жичу за један такав сабор. Видео је тамо владику Николаја у великом скупу побожног нашег народа из Хришћанске заједнице на коме су окупљена многа богомольачка братства са својим мисионарима и проповедницима. Видео је и брата Станка (м. Серафима) из Хришћанске заједнице, који је са њим касније сарађивао. Видео је и већи број жичких молитвених монаха као и њихова у манастиру дуга, свeta богослужења. Зато се он одлучује и моли да и он буде примљен у манастир као искушеник. Управа манастира га је оценила као доброг и сагласила се са његовом молбом. Тако је Милорад постао жички искушеник.

Одевен елегантно у лепо, ново железничко одело са лепом машном, а онако тих, висок, шланк, нама млађим искушеницима допадао се као човек, али смо се чудили и у шали се питали, како ће тако гospодствен и блед моћи да се у манастиру одржи. Манастирска је храна у то време била веома скромна и готово увек посна са мало уља. Једино празником и недељом била је нешто боља. Пошто се у манастиру месо не употребљава, то се понекад на трпези могло видети и рибе.

Због маларије, слабе исхране и великог посла, многи смо често по-

бољевали, а било је и неких који су оболели на плућима. Зато је Владика Николај наредио да се у Жичи направи што пре рибњак.

Милорад је као искушеник распоређен да у кући-свећари код гробљанске цркве помаже оцу Рафаилу и Луки у прављењу свећа. По потреби радио је и друге послове. У цркви на светим богослужењима, Милорад је био веома марљив и служио је за пример. Но, није прошло много времена, свега неколико месеци, а он се, како смо и предосећали, разболео. Лекари су у Краљеву утврдили да је у питању не толико маларија, колико је у питању болест на плућима.

Владика је Николај, готово сваке свете архијерејске литургије, читao болесницима молитве, па је колико знамо, читao и Милораду. Иако се осећао боље, он је већ крајем 1940. по савету лекара и са благословом светог Владике из здравствених разлога прешао у манастир Студеницу, а затим у Овчар у манастир Свету Тројицу, због климе, која се сматрала најповољнијом за плућне болеснике. Тамо је остао и за све време рата, и био у то време са Гојком - данашњим патријархом Павлом.

У Светој Тројици је за време 1945. замонашен у малу схиму са манашим именом Христифор. Рукоположен је за јерођакона 6. маја исте године, а 8. маја у чин јеромонаха. Оба рукоположења је извршио у Љубостињи епископ Викентије, тада администратор епархије жичке.

Његова сестра, пошла је његовим примером и дошла у манастир Јовање у Овчару 1944. где борави као искушеница три године. Затим је њен брат о. Христифор 1947. одводи у манастир Љубостињу где је ускоро и замонашена са монашким именом Христина.

Отац Христифор имао је жељу да пође у Свету Гору у манастир Хиландар 1946. године, да тамо заврши свој живот. Међутим, југословенске комунистичке власти нису му то дозволиле. Исте године премештен је у манастир Грнчарцу у Шумадијској епархији за манастирског духовника, а 1947. године буде постављен за

старешину манастира Ралетинца. Убрзо, после тога, премештен је и постављен за старешину манастира Јошанице. Тамо је урадио много на обнови и духовној и материјалној. Одржавао је у манастиру православну веронаку великом броју деце. Са њим је једно време у Јошаници боравио и брат Станко, помагао му и тамо се упокојио.

Мајка оца Христифора, Јања, после смрти њеног мужа Душана, 1949. долази у манастир Јошаницу код свога сина, који је после извесног времена монаши у малу схиму, а затим у велику са монашим именом Јелена.

Пред крај свог живота, по благослову владике Валеријана, примио је велику схиму од оца Гаврила из Ралетинца. Затим, он даје мајци својој велику схиму. Разболео се и умро у манастиру Јошанице, на трећи дан Васкрса на Ђурђевдан 6. маја, а сахрањен на Марковдан 8. маја 1975. Дакле, на исте празнике када је и рукоположен за ђакона и јеромонаха.

Кажу да је отац Христифор, Ралетинац из темеља обновио, а Јошаницу из мртвих васкрсао. Она је за време Другог светског рата била тако опустела, да ни стакла на прозорима није било. Отац Христифор обновио је и манастир Светог Николе у Својинову, и то средствима тек обновљеног манастира Јошанице у који шаље своје монахе да га чувaju до дољаска бившег његовог и жичког игумана Данила Радојевића. За његов трудољубиви рад одликован је 1950. године правом ношења црвеног појаса, а 1961. произведен у чин игумана.

Његова жеља да оде у Свету Гору 1946. и тамо остане није се испунила. Али, друга жеља, да оде и посети Свету земљу, Гроб Христов и Свети град Јерусалим, и да се поклони тамо светим местима, испунила се 1967. године. Цео тај хадијски пут опишро је описан на 20 куцаних страна.

Бог да прости овог великог нашег духовника и обновитеља манастира и душа људских, поготово младих кроз јеванђелску науку и веронаку, када је била забрањена. ■

Архим. Јован Радосављевић

ГОСПОД ЖЕЛИ ДА СЕ СВИ ЉУДИ СПАСУ

Избор из преписке светог Теофана Затворника

Спасење не зависи од места, него од душевног настројења. Свуда је могућно спаси се, као што се свуда може и у погибао стровалити. Први међу анђелима сурвао се у бездан погибли. Један од апостола, пребивајући у присуству Господа, доспео је у погибао. А разбојник на крсту се спасао! Трагаш ли за спасењем? Добро си дело предузео!

Не само што Вам све ваља предати у руке Господње, него Вам још ваља бити благодушним, радовати се, благодарити. Сигурно се из Вас има шта истрести - и зато је Господ допустио да Вас са свих страна толико маљева удара. Немојте им сметати својом срдитошћу, противљењем, нездовољством. Пружите им слободу да, ничим не будући спутавани, над Вама и у Вама чине дело Божије, ради кога их је Господ устројио на спасење Ваше. Господ Вас љуби, и узео Вас је у руке Своје да избаци из бића Вашег све недолично. Као што праља бије, тресе и савија рубље да би га избелила, тако и Господ Вас бије, тресе и савија, како би Вас убелио и уговорио да наследите Царство Његово, у које не може ући ништа нечисто. На овај начин сагледавајте свој положај и утврдите се у томе, и молите се Господу да у Вама учврсти и продуби овакав начин посматрања.

+++

То што никада немате времена због сталних обавеза и послова, у породици и изван ње, такође је милост Божија. Ко нема времена, не може ни да се досађује у испразности и неделању, и није изложен оној опасности која може задесити људе што у испразности пребивају. Потребно је само једно искоренити - душевно неспокојство због толике оптерећености. Мислим да се то лако може постићи уколико се не јури за многим пословима, него се са пуњом пажњом обавља само оно што је на реду да се уради. У основу треба ставити чврсту веру да све што нам се догађа од Господа исходи; у свакој околности Господ нам пружа могућност да учинимо оно што се заповестима Његовим налаже, мотрећи на нас како ћемо поступити,

хоћемо ли препознати вољу Његову и, ако је препознамо, хоћемо ли учинити оно што је Њему угодно? Ко на овоме устави пажњу своју, увек ће на души имати само један посао, не гризући се због других. Када обави један посао, латиће се другог, и тако даље, докле не оде на починак.

И тако сваки дан. Никакво мноштво послова неће видети душа, и

неће се тиме оптерећивати. Она ће имати само једно дело - пред лицем Господњим.

+++

Нека би Господ благословио све подухвате Ваше. Ви сте породични људи, и не можете да се не старате око свакидашњих животних брига. То није ни забрањено; напротив,

људима је дата заповест о раду, како би могли и себе издржавати и другима помагати. Потребно је само не оптерећивати се бригама него, радећи, сву наду своју на Господа полагати, и све што Бог даје преко мере неопходности враћати Њему. Самоме преко сиромаха, као својеврстан данак Господару.

Није тешко спасавати се. Потребно је само имати очи и енергију, а сама ствар је веома једноставна. У мислима пребивај са Богом, а телом чини дела која су до тебе, по заповести Господњој.

Окружење Вам је сачињено од свакојаких компликованих особа... Шта да се ради! Морате трпети. Сећајте се Лота: живео је у сред Содома, али је ишао својим путем; мучио се душом, али то није сметало његовом спасењу. чувајте се осуђивања, мислећи за друге да су привремено себи пружили разне повластице и дали себи слободу; али они ће се пренути и ваљано кренути у сусрет Господу.

Од обичаја световних, чини ми се, у већини случајева може се уклонити без наношења увреде другима, а повремено се може учинити уступак само онима које је теже избећи. У сваком случају молите се Господу да Вас умудри и да Вам подари снагу. Он је Спаситељ наш и жели да се сви људи спасу. Молите се, и све ће Вам подарити; само све у своје време.

Сумњам да се спасење може устројити без испуњавања обавеза које проистичу из човековог звања и околности у којима се налази. Јер, пошто је и једно и друго од Бога, значи да се и једно и друго може управити или на угађање Богу, ако се са вером обавља, или на жалошћење Бога, ако се не врши како ваља.

+++

Зашто бисте се, како пишете, плашили одлажења на исповест? Такав страх заиста је присутан код многих, али зашто бисте га Ви имали? Покушајте да себи објасните ту појаву. - Свештеник који исповеда је само сведок, а Онај Који прима грехе јесте Господ. Он је Тај Који заповеда духовнику да покајнику пружи разрешење од грехова. Господ је сушта милост: Он само чека да човек исповеди грех свој, и чим га открије, истога трена задобија опроштај. Па зар да се Таквог Господа бојимо?

Донекле оваква плашљивост може бити последица тога што некоме

није сасвим јасно шта би имао да каже на исповести. Али, будете ли све учинили како ваља, све ће Вам бити јасно; и немате се чега плашити!

Такође, поменути страх долази и од ретког исповедања. Када бисте се чешће исповедали, не бисте се толико плашили. Даће Бог да убудуће чешће приступате трпези Господњој, и да се, сходно томе, чешће исповедате.

Ако Вам пре исповести нађе страх, одагнајте га. Трепетни страх пред Богом је дело многоцено, а ова детињаста страшљивост коју Ви показујете дело је вражије. За њу никаквог повода у суштини нема, него Вам то не-

пријатељ нашаптава. Крените ка Господу спокојно, али скрушена срца; крените онако како се у еванђелској причи блудни син запутио оцу своме. Сина који му долажаше у сусрет отац није ни грдио, ни срамотио, већ га је примио у загрљај и изљубио га. То исто и Вама је уговорљено: Господ већ шире руке Своје, и преостаје Вам само да му се баците у загрљај. Ово учините са трепетном љубављу.

+++

Пишете да трудове не носите увек према својим наклоностима, него углавном према принуди. Али такав је закон: неопходно је противити се себи у ономе што је рђаво и приморавати се на добро. Управо то означавају речи Господа да се Царство Божије са напором узима, и подвижници га задобијају. Из тог разлога идење за Господом јесте јарам. Када бисмо све чинили у складу са својим наклоностима, какав бисмо јарам имали? Уосталом, на крају дође до тога да све чинимо ради и са лакоћом.

+++

Господ жели да се сви људи спасу, сходно томе, жели и Ваше спасење. Пошто је устројио спасење наше преко оваплоћеног домостроја, Господ сада има само једно старање - да све људе привлачи к Себи, како би им даривао спасење. И Он нас уистину привлачи! Ниједан гре-

шник не бива без таквог искуства. И нас Господ привлачи и призива. Шта значи Ваша садашња брига за спасење душе? Значи призив Господњи. Ходи к мени ти који си најтоварен, и ја ћу те одморити! а је ли та брига Ваше дело? - Не! Господ је тај Који је учинио да се она појави. А уколико ју је Господ подстакао, може ли се онда уопште сумњати у то да ће Вам Он подарити спасење? Он Вас подстиче да од Њега Самог тражите опроштај греха, разуме се, будући спреман и да Вам подари овакав опроштај. Крените к Њему са несумњивом вером, и не допуштајте непријатељу да убија у Вама ту веру и наду на спасење. Свети Тихон (Задонски) поручује да непријатељ, када нас наводи на грех, казује: не бој се, Бог је милостив, а када нас доведе до греховног пада, душу помућује и усковитлава осећајем страха, говорећи: нема теби спасења.

Оваквим и другим сличним мислима настојте да стално обнављате и одржавате веру своју и надање на спасење. Чешће се опомињите блудног сина. Отац није чекао да му се блудни син приближи, него му је сам кренуо у сусрет, и, предухитривши речи његове, примио га у загрљај. Бог, дакле, једино жели да се сви људи спасу, и у томе се правцу управљају сва настојања Божија. ■

Преузето из књиге:
др Ксенија Кончаревић,
Путевима руске монашке духовности,
антологија руског стараштва од
једанаестог до деветнаестог века

ЗАПИСИ У КЊИГАМА АРАНЂЕЛОВАЧКИХ ЦРКАВА

Записи су белешке на листовима или маргинама ру-
кописа и штампаних књига. Настају као потреба
автора да остави сведочанство како о себи, тако и о
догађајима из његове блиске околине, а не ретко и о
збивањима од ширег значаја. Највећи број српских за-
писа сачуван је на богослужбеним књигама. Из периода
од 12. до 19. века, има их око 20.000. Налазимо их још у
Мирослављевом јеванђељу, најстаријем сачуваном ру-
копису српске редакције. Пошто је само мали број њих
из средњег века, мада су по свом садржају драгоценi, за-
писи су, могло би се слободно рећи, литература турског
периода. Наша историографија се њима обилно кори-
сти у реконструкцији прошлости, посебно у случајеви-
ма када недостају остале врсте историјских извора. Ви-
шевековна навика и потреба бележења одређених дога-
ђаја на маргинама богослужбених књига, ради чувања
од заборава, настављена је кроз цео 19. и 20. век, мада
последњих деценија наши људи све мање имају потребу
да на овај начин искажу, ако ништа друго, оно бар свој
књижевни дар.

Овде изнети записи су управо из 19. и прве половине
20. века и представљају избор из записа прибележених у
старим богослужбеним књигама две аранђеловачке цр-
кве, Св. арх. Гаврила (врбичка и буковичка) и манастира
Св. арх. Михаила на Венчацу, недалеко од Аранђе-
ловца, познатијег као „брзозовачка црква“. Њихов зна-
чај је пре свега за локалну историју, мада су чести и они
у којима су изложени важнији догађаји наше, па и свет-
ске историје. Овакви записи су, међутим, више зани-
мљиви као виђење овдашњих варошана о општим зби-
вањима која су имали потребу и да прибележе, него као
историјски извор који би нам понудио непознате подат-
ке. Људи који су оставили некаквог спомена на белина-
ма и празним листовима ових црквених књига су углав-
ном свештеници, учитељи, појди, богослови, црквењаци
и дародавци. Понека већ коришћена богослужбена
књига, која је негде откупљена и дарована у неки од ова
три храма, већ је имала у себи записа, тако да они нису
настали у овим црквама. За овај избор из записа, ода-
брани су и хронолошки поређани, и они са локалним са-
држајима, и они са ширим, као и они који су због своје
књижевне лепоте или духовности то заслужили.*

1. 15-го фебруара 830. у Београду зазвонише 3-ја
звона, и бисть велика радостъ, са множествомъ
народа сервскаго све под оружиемъ.

(БКВ/3 Апостол; Лист 79; У питању је догађај про-
славе поводом добијања првог хатишерифа из 1829, ко-
ји је са закашњењем објављен. Више дана је, уз звуке
звона која се до тада нису смела оглашавати, окупљени
народ у Београду славио. Колика је радост због звоња-
ве била, говори и податак, да су и изнемогли старци тра-
жили да их донесу до звонаре, само да би дотакли ужа-
ди звона)

* Пошто су старе богослужбене књиге из сва три храма ин-
вентарисане, ознака за књиге из врбичке цркве је ВРБ, бу-
ковичке БКВ, а брезовачког манастира БРЗ.

2. На врачару код Ташњамидана прочита: царски
ферманъ, и хатишерифъ, предъ, везир үсенинъ пашомъ,
и множествомъ народа сервскаго, священства, и
старшиниа. потверждено, и наследственое княжество, Г:
Милошъ. у Београду 30-го Новембра 1830.

(БКВ/3 Апостол; Лист 120; Објављивање другог хати-
шиерифа и берата којим кнежевска титула остаје у
оквиру породице Обреновића. Догађај се збио на Св.
Андреју Првозваног)

3. Сю книгу Глаголему Празнични Минеи, купи
ИССифъ Дукичъ, и приложи храму Стаго Архагела
Михаила и проч: везпа: сиаъ тъста Венчаца сущаго:
заздрави сеbe, и своему дому его, и вдому живущ
ыхъ да имъ вѣдь даруетъ здравиe, аминъ 1832 лѣта.

(БРЗ/21 Празнични мијеј; 101-104 листа; Дукићи су
из села Бање код Аранђеловца)

4. ову Божетвенију книгу одъкупише ћери
почившегъ Василија поповића стамена и станка,
задушъ своему оцу василію, и своему деду је(рею)
Арсенију и сестри сари и Брату мойсилу, и деди
Николају, и Јованки баби.

(БРЗ/1 Јеванђеље 1753; Празан лист са краја књиге;
Овде поменути јереј, заправо је Арсеније Вујановић ко-
ји је 1795. год. обновио, по предању, „закопану“ цркву у
селу Брезовцу, коју је подигао Ђурађ Бранковић 1444.
године, и која негде у 17. веку „опусти“. Арсеније је учесник
Првог српског устанка, а знамо да је водио и „воје-
не књиге“ Кађорђу. Умро је 1828. год., а сахрањен је
крај црквене апсиде)

5. Сю книгу триадији сеестъ трипѣснечъ:
Скупише Елена, супруга почившаго Петра Кара, изъ
трешњевице дойне и Петрі супруга почившаго
Тимоте Живковићу, изъ трешњевице дойне: И
приложиша у храму стаго Архагела Михаила и
Гаврила: у Венчацу. Заздрави сеbe, и своемъ домъ
и завѣчити споменъ, тъиовимъ мертвымъ коиће
накраю ове книге, пописат биты: Живи, и мертвы:
С ѕ євадве стране. Подписано 1835-го года. Мца
Марта 30-го дне.

(БРЗ/27 Триод посни 1796; 32-42 листа; Петар Кара из
Трешњевице, од кога настају тамошњи Карићи, је
познати Кађорђев војсковођа и устаник)

6. Сю книгу приложи рабъ Божий Илія Марковић
Подполковникъ кавалеръ и Надзиратель
Правителствене Барутање церкви Бѣковичкой за
споменъ сеbe и своима 1848. лѣта 21. маја.

(БКВ/5 Октоих; 1-8 листа; Поменута барутана се на-
лазила у Страгарима, а подигнута је у време Првог срп-
ског устанка)

7. 30. јуна 1881. године посети ову цркву Г. Јован
Милиновић подпуковник и бивши министар војни, са
једним капетаном и једним подпоручником и узе план
цркве брезовачке и надпис над истим

(БРЗ/3 Мијеј 1785; Лист 347)

8. двадесет другог фебруара 1882. г. 9 1/2 сахати пре
подне - скупштина - прогласили Србију за Краљевину а

кнеза српског М. М. Обреновића IV за краља Србије под именом „Краљ Србије Милан први“

(ВРБ/16 Службеник 1838; Лист 194; рукопис Андрије Савића другог по реду свештеника врбичке цркве од њеног подизања 1860-1862. Први свештеник ове цркве био је прота Милан Савић, његов отац)

9. 1. Новембра 1885. год: Србија прогласи рат Бугарској

12. Би примирије са Бугарском услед посредовања великих сила а поводом Руског посредовања 11-ог јула

15. овог мца вече многе звезде на небеском простору репнате (метеори)

21. Новембра оде наш I позив у Чачак

(ВРБ/24/III Минеј-новембар 1860; Празан лист са краја књиге; Рукопис Максима Видаковића, учитеља аранђеловачке основне школе 1884-1889)

10. 23/7 1900. год. венчао се његов. вел. краљ Александар I Обрен. са Гђ. Драгињом П. Луњевицом

(ВРБ/24/XI Минеј-јул 1860; Лист 179; Рукопис Андрије Савића)

11. Дан ведар, време чисто; особито велика жега и врућина. Црква добро посечена; али већином свечари. Варошана врло мало или боље рећи нимало 1901. год. у Петак.

Исти тај случај и данас 13-VII-1913 г. субота

(ВРБ/24/XI Минеј-јул 1860; Лист 116; Рукопис Андрије Савића; запис је занимљив јер се говори о прослави Св. Арх. Гаврила, који је слава врбичке цркве и градска слава Аранђеловца, који је по овој цркви и добио име)

12. 18. маја 1903. г. у недељу, венча се у овој цркви Наталија Јокс. учитељ. врбичка са Јованом Зрнићем инжињером директ. желези.

(ВРБ/23 Пентикостар 1860; Лист 176; Наталија Јоксимовић је врбичка учитељица 1902/3. год. Њен отац Никола био је надзорник „Киселе воде“, данашњег парка буковичке бање;)

13. 1904. г. После дуготрајне суше, која беше бацила у изобилну бригу све, а нарочито сељаке, данас на други дан Духова у два сах. по подне пада врлолепа киша. У почетку јаче, а по том тихо, што је трајало читав сахват и више. Са основом се рачуна, да је ова киша, придржена оној од 11-ог тек. мца, скинула сету с чела свима, које суша беше у бригу бацила, и мал те не у очајање одвела - Осећа се радост и нека живост. Нема снуждености и зачмалости.

(ВРБ/23 Пентикостар 1860; Лист 116, 117; Рукопис Андрије Савића;)

14. 4-IX-905 г. ... Тога дана недеља: обе школе и врбичка и аранђеловачка доведоше своје ђаке, те се одржа „Призив Св. Духа“ за школ. 1905 и 906 годину.

(ВРБ/17/I Минеј-септембар 1860; Лист 31; Рукопис Андрије Савића;)

15. 25-B-1914 г. Пера се одраклечући.

(ВРБ/23 Пентикостар 1860; Лист 210;)

16. 28. октобра 1914 год. прибегох од моје куће, од непријатеља, Аустријанаца који нагло наступише ка Владимировцима, а у славу Бога ево ме данас овде певајући у овој цркви. 2-XI-1914 Милан Јов. Илић свештеник Владимирачки

(ВРБ/17/III Минеј-новембар 1860; Лист 10;)

17. 1915 године 12 октобра у 2 сата по подне ушли су Немци у Аранђеловац а изишли 15 октобра 1918 год. дакле 3 год и 3 дана били су Мина Радовић црквењак

**Свештеник
Андија М. Савић
(1841-1916, аутор
многих записа)**

(ВРБ/24/IX Минеј-мај 1860; Празан лист са краја; Полуписмени црквењак Мина, који је служио у врбичкој цркви преко 40 година, почевши од 1884. или 1886, пошто се у његовим забелешкама налазе обе године, оставио је велики број записа у богослужбеним књигама)

18. Мина Радовић црквењак ступи 1886. још служи 1925. Био бијен од непријатеља 1916 го.

(ВРБ/22 Апостол 1856; Лист 138)

19. Данас 26-IX-(9-X) 1934 год. у 15 часова и 58 минута краљ од Југославије Александар I Карађорђевић, погинуо је у Марселеју граду француске. Убио га је Вл. Черноземски-бугарин

(ВРБ/17/I Минеј-септембар 1860; Лист 227; Рукопис појда врбичке цркве, Андрије Мијалчића)

20. Крајем августа и почетком септембра 1936 (не-ччико; можда 35) године појавиле сузе по крушкама и јабукама и на калемљеним ружама неке цртице и пегице у облику змије стручњаци су тврдили да су то неки инсекти направили себи ходнике а то је објашњаво Младен Јосифовић професор фитопатологије у Београду али то је све фантазија то је неко Божије знамење ево једног листа са змијом ко га нађе нека га чува ово написах ради успомене Милован Алексијевић певчик

(ВРБ/24/XII Минеј-август 1860; Лист 165; Лист који је Милован Алексијевић убацио у минеј није сачуван)

21. 24-25-маја 1937 г. разболео се Њ. С. Патријарх Варнава од сепсе, коју је добио кроз храну - у ужасним мукама боловао је до 23-VII-1937, када је тачно у поноћ предао свој намучени дух Светишињем. Од 24-VII-1937, до 29-VII-937 г. лежао је у Саборној цркви у Београду, а тога дана сахрањен уз пратњу од 3-4 стотине хиљада верних у храму Св. Саве у Београду.

(ВРБ/24/XII Минеј-август 1860; Празан лист са краја књиге)

22. Непријатељи Немци - уђоше у Аранђеловац на Велики Понедељак 14-1-1941 а изађоше...

(ВРБ/24/ЦИИ Минеј-август 1860; Празан лист са краја књиге; Запис је настао вероватно почетком Другог светског рата, јер недостаје година излaska Немаца из Аранђеловца)

23. За време тешких дана после догађаја 1941 године служио и при св. храму овом - св. арх. Гаврила у буковику - учио школску децу да из ове св. књиге читају апостол - свештеник-изгнаник јереј Димитрије Глунићи парох Под. Дољански епархија Пакрачка 1943

(БКВ/2 Апостол 1798; Празан лист са краја књиге) ■
Владан Миливојевић

МОРАМО ДА СЕ СПАСАВАМО

Протекло је пет пуних година од окончања рата Србије против НАТО алијансе. Ова чињеница престаје да важи чим пређете административну границу Србије и Косова и Метохије. Опуштање и заборав поменуте реалности може вас врло брзо кошати живота. Ово је утисак који нас није напустао све време тродневног боравка у јужним крајевима наше земље и који је потврђен великим бројем трагичних догађаја за које смо сазнали.

Наиме, била је ово трећа посета и пошиљка хуманитарне помоћи, коју смо ове године однели и предали угроженом српском и неалбанском становништву у тринаест енклава Косова и Метохије.

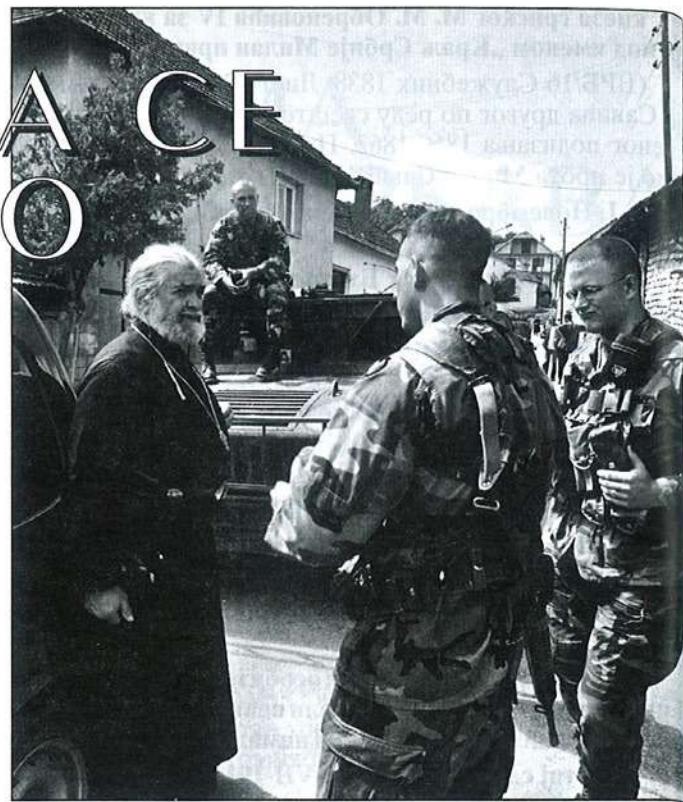
Традиционална хуманитарна акција, популарно названа „Диверзантска капљица“, успешно се одвија на релацији Холандија - Република Српска Крајина - Република Српска - Србија, већ дуже од дванаест година. За то време, њен идејни творац и реализацијатор, парох ротердамски протојереј др Војислав Билбија, пренео је хуманитарну помоћ у вредности од неколико милиона евра, и поделио је, као и увек „из руке у руку“, брижљиво одабраним грађанима и установама. Избор и распоред места врши се преко Радољуба Матовића, председника хуманитарне организације „Српско дете“ из Чачка, строго одређеним критеријумом, и у сагласности и са благословом Владике рашко-призренског Г. О. Артемија (Радосављевића).

Косовска Митровица је била прво од тринаест места које смо посетили. Ту смо доделили адекватну помоћ Удружењу дистрофичара и параплегичара и Клиничко болничком центру. Такође, помоћ смо доделили и новооснованој болници у Грачаницама, која иако роди у више него скромним и скученим условима, постиже значајне резултате. Увече су нам коначиште пружиле увек расположене и предусретљиве монахиње манастира Грачаница, којима су, у ово време инфлације човечности, од било какве матери-

јалне помоћи важније духовне поуке и речи утехе и наде, које су могле да чују од оца Војислава.

Припадници КФОРА одавно не дају пратњу за релације до Приштине, па смо ову дистанцу прешли без обезбеђења. И сами Шиптари нису навикли да на улицама и путевима у градским срединама сусрећу возила са регистрацијама из северног дела Србије, па једноставно не стижу да реагују на наше присуство, што није случај у руралним срединама, где не пропуштају прилику да бар вербално запрете, ако не могу ништа више од тога. У послератном периоду Косово и Метохија су се страховито пуно изградили, наравно, само у срединама са албанским становништвом, док су српске средине делом изгубиле и оно што су имале, а када и постоје новоизграђени домови, по правилу увек су недовршени и више него скромни. У срединама које су некада биле чисто српске, на пример на ливадама око Газимостана, сада су на стотине новоизграђених објеката, рекло би се без икаквог урбанистичког плана. Све одаје утисак велике депоније, без наде да ће скорије бити лепше и боље. Неки детаљи добијају и комичне размере, као рецимо каменорезачка радња за израду надгробних споменика под називом „Бил Клинтон“, или небројено много копија њујоршког Кипа Слободе, колорисаног у бојама америчке заставе, које красе многобројне улазне капије, кровове кућа, кафиће, посластичарнице и пословне центре.

Другог дана нашег боравка, овог пута са обезбеђењем, обишли смо Србе у шест косовскометохијских села, чије се стање прецизно може одредити једном реченицом: од свих заборављени! Готово ни једно село

никада није посетио чак ни Небојша Човић, који би по природи свог посла то морао да уради. У Извору (Миљкова мајала), Прекопцу (мајала Чука) и Зебници (мајала Манута), наш народ толико тешко живи да је то немогуће описати. Данас је ово сигурно један од последњих делова Европе за који можемо да кажемо да није ништа напреднији од најсиромашнијих делова Африке и Азије. При томе, нашем живљу је у „колевци цивилизације“ голи живот свакодневно угрожен.

Исељавање српског и неалбанског становништва се константно врши, док је повратак симболичан и још увек немогућ, због важеће колективне крвне освете, која ће код Шиптара бити задовољена тек кад нестане последњег Србина са ових простора. Међу Србима постоји не-писан договор да се имања, куће и објекти не продају, што не значи да су све продаје обустављене. Врше се углавном тајно, да не сазијају компаније, што је са једне стране и разумљиво, јер је наша држава овај народ једном већ оставила на цедилу, па се у оправданом страху од понављања егзодуса свако обезбеђује како зна и уме.

Село Бостане испод Новог Брда Шиптари су преименовали у Бостон. Насељено је углавном Ромима и Ашкалијама. Испред цркве Успенија Пресвете Богородице, месни парох, отац Емилио, поделио је помоћ по већ припремљеним списко-

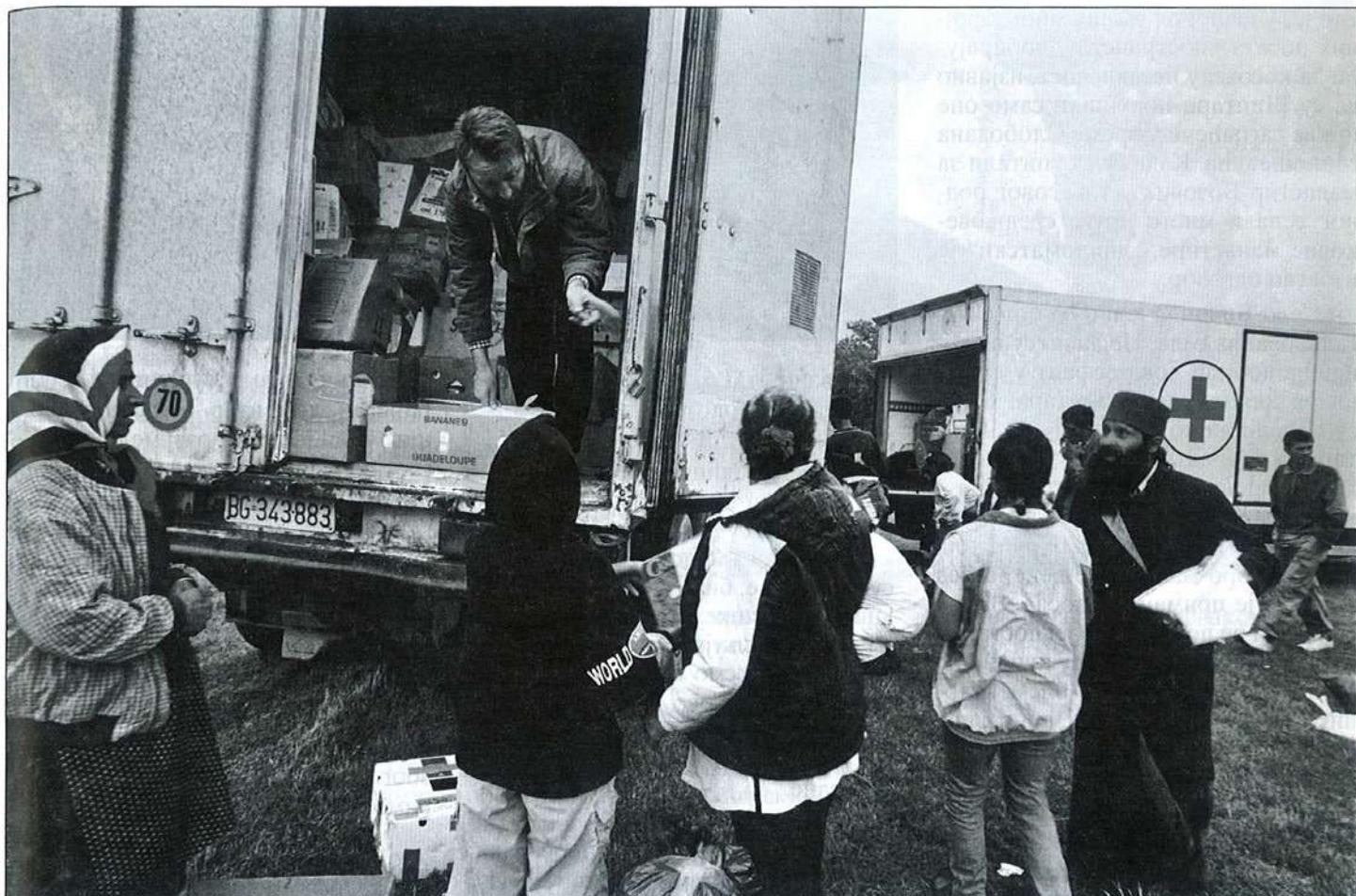
вима. Били смо пријатно изненађени релативном дисциплином и организованошћу.

Српско становништво је углавном избегло, али преостале становнике не напушта оптимизам да ће се избегли вратити. Некада највећи и најлепши град Србије, у време Светог Краља Милутина, неупоредиво већи и богатији од Лондона, Ново Брдо, лежи урушен и остављен збу времена и Шиптарима. Пропуштене су оптималне време када је могао да се обнови и заштити, а сада га својатају Шиптари. Околно муслиманско становништво, које је примило му-

средства за сређивање ове школе не прелазе цену једног колективног ручка посланика у републичкој Скупштини, па позивамо народне посланике да буду солидарни и да се одрекну бар једног оброка у корист ове деце.

Становништво овог малог села прошло је праву голготу после повлачења југословенске војске. Нападани су небројено пута, а двојица мештана су оптужена за злочин над албанским становништвом. Припадници КФОР-а су их одвели на једномесечно испитивање у базу Бондстил код Урошевца, одакле их,

двориште и опколили их. Била је довольна једна кашикара па да заврше „посао“. „Тада сам ишао на све или ништа“, присећа се Слободан. „Позвао сам их да се предају. Рекао сам им, набадајући шиптарске речи, да су опколјени са стотину мојих бораца, и дао им минут да се повуку у правцу шуме, јер ћемо их у противном све побити. Да нису насељи на блеф, сада не би било села, јер су сви млади побегли са војском у Врање, а неколико стараца и старица који су остали у својим кућама нису били способни за борбу. Од тог дана, из захвалности Богу, постим

хамеданску веру у време турског ропства, није заборавило веру пра-дедова. Сећају се својих крсних слава и сваке године на Илиндан одлазе у стари град на заветину. То што сваке године на његовим зидинама неко од њих погине, није им на наук и опомену. И даље остају у својој невери и крвном непријатељству према некадашњој сабраћи.

Слично је и у Јасеновику до којег стижемо лошим планинским друмом. Малобројна деца похађају основну школу чије стање се може упоредити са лоше одржаваним магацинским простором. Новчана

пошто им нису доказали никакву кривицу, превозе до Гњилана, где их остављају да се до свог села врате аутобусом. На аутобуском стајалишту их, после свега неколико минута, Шиптари заробљавају и одвозе до оближње шуме. Један је успео да побегне, а другог су заклали.

Село Больевци је у протеклом рату опстало само уз Божију помоћ, како кажу четрдесетогодишњи Слободан Денић и његов комшија Ненад Филић, који су одбили осам напада својих дојучерашњих суседа. Најжешћи напад био је на Петровдан 2000. године. УЧК су већ ушли у

среду и петак и све празнике“, завршио је Слободан.

Село Бинач недалеко од Гњилана је мешовито село Албанаца католика, Срба и Хрвата. Забележено је да су Шиптари католици у протеклом егзодусу српског становништва починили већа злодела него њихови сународници муслиманске вероисповести. Три километра од центра села налазио се манастир Бозовик из 14. века, посвећен светом архангелу Михаилу. До темеља је спаљен и порушен заједно са конацима, а неколико хектара столетне манастирске шуме посечено је и

покрадено за свега неколико дана. Истога дана када је манастир потпуно уништен после седмог-осмог миријања, у суседној цркви Светог Николе, на зидовима су се појавиле нерукотворене фреске Господа Исуса Христа, Пресвете Богородице, св. Архангела Михаила, св. Николе и поворке Анђела. Ово није никаква имагинација и претеривање, јер се ликови виде и данас и свим јасно и недвосмислено представљају те светитеље.

У Биначу је после рата саграђена за сеоске прилике огромна римокатоличка црква модернистичког стила. Веома утицајни сеоски фратар је, у једној од својих многобројних посета иностранству, лобирајући за косовску независност, изјавио да су Шиптари порушили само оне цркве саграђене у време Слободана Милошевића. Када су га упитали за манастир Бозовик, из његовог родног села и многе друге средњовековне манастире, „дипломатски“ је избегао одговор.

Село Бинач је једно од боље организованих села. Недавно су из донација добили нови асфалт у дужини од неколико километара. Срби су почели да контактирају са Шиптарима и Хрватима углавном на пољу трговине, што је неопходно и нужно. Али, за неке је и то немогуће, као на пример за Данку Ђурић, која има седморо малолетне деце, а без икаквих је примања и послана. За њу трговина не постоји, јер једноставно нема новца за било какву куповину, за пољопривреду нема елементарних безбедносних услова, јер у њиву и баште због Шиптара не сме да залази.

Наш домаћин, у чијем скромном, али лепом домаћинству смо преспавали, Драгиша Живковић, са супругом и двоје деце живи на сталном опрезу. Његов рођени брат, који је био у саставу полиције, не сме да се врати у родну кућу, а због тога је и Драгишина породица на мети. Деца су му ове године била на крају време на одмору код родбине у унутрашњости, како би се бар мало ослободила свакодневног притиска.

У селу Церници, познатом по великим злочинима Шиптара, који нису поштедели чак ни малу децу, оставили смо значајан прилог у новцу, који је за децу предшколског и школског узраста обезбедио владика Атанасије Јевтић. Наше нервожно обезбеђење из састава америчког КФОР-а, непрекидно нас је по-

журивало, тако да честито нисмо могли са народом ни да поразговарамо.

Наше домаћице, учитељица Весна Макић и Мирослава Симић, помогле су нам у проналажењу села до којих је требало доћи. С обзиром да су мештанке, биле су упућене у имовинске прилике српских породица, па смо захваљујући њима стигли до Понежа, где смо оставили значајан део помоћи за ово и оближње село Паралово, а затим се са све нервозним Американцима упутили у Гњилане.

Имали смо прилику да Гњилане посетимо у шпицу пазарног дана. Све и да смо хтели није било могуће да останемо непримећени. Три камиона са ознакама Црвеног крста, један комби, два путничка возила и два окlopна транспортера, вальјало је провући кроз неописиву гужву препуне пијаце како би дошли до цркве у којој је требало истоварити помоћ. Подвиг помало сулуд, узвеши у обзир да смо ручно морали да померимо шиптарски непрописно паркирани аутомобил који нам се нашао на путу. Наравно, у почетку смо се споразумевали очима, избегавајући да говоримо српски, како не би иритирали збуњене Шиптаре који нису могли да схвате шта се дешава, а касније смо држкости пустили на вољу, па смо се понашали као

домаћини, што у суштини и јесмо. Ниједан коментар наше дојучерашње браће нисмо разумели, али по гестикулацији јасно нам је какви су били.

Колика год да је била помоћ коју смо оставили, можда је још важније то што смо Шиптарима показали да смејемо да дођемо на своје и код својих. Или, као што брат Родољуб, скупљајући руке и рамена, као да се извињава и Шиптарима и нама што смо направили толику гужву због пар литара зејтина, рече: „Морамо да се спасавамо.“

Очекивано највећи и најлепши дочек био је у селу Пасјане, нашем последњем одредишту. Многобројна деца у народним ношњама приредили су нам незаборавни сусрет. После молитве у цркви и поделе пакета, у парохијској сали су одржали приредбу, уз неизбежне четничке песме, а затим, спонтано са оцем Војиславом Билбијом на гуслама отпевали неколико народних епских песама.

Епски тренутак за епско време, о којем ће се тек певати. Да ли победничке песме или тужбалице, зависи од нас самих.

Ако те заборавим Косово, нека ме заборави десница моја. ■

Горан Вељковић

ШУМАДИЈСКА ЕПАРХИЈА У РЕЧИ И СЛИЦИ

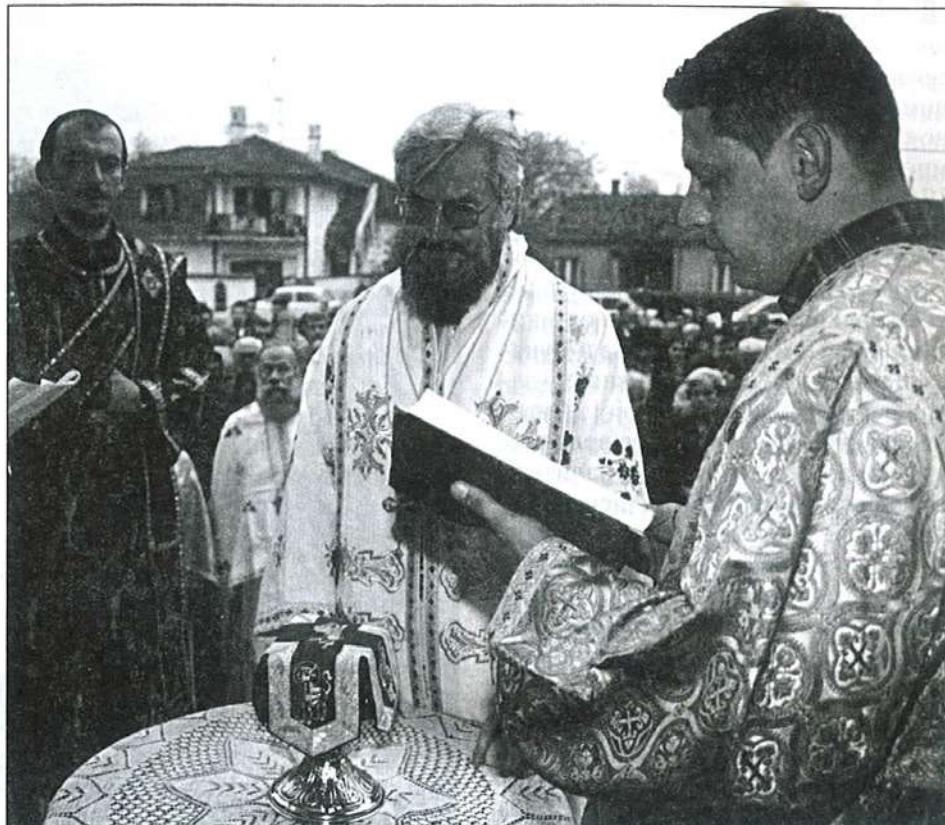
ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА СВЕТЕ ПЕТКЕ У ПАЛАНЦИ

Историја српског православног народа бележи бројне примере ктиторства. Тада дух, који је кроз векове чуван у саборном предању Цркве, задржао се и до данашњих дана

Великој Божијој угодници и заштитници српског народа, преподобној мати Параклеси, светој Петки, посвећени су наши многобройни храмови. Један од њих је недавно изграђен у Смедеревској Паланци. Темељи тог храма постављени су на празник светог апостола и јеванђелисте Луке 1997. године. Након пуних седам година, ангажовањем грађевинског одбора, бројних добротвора и донатора, у петак, 22. октобра 2004. године, службом бденија, коју је служио старешина манастира Светог Луке у Бошњану, архимандрит Алексеј (Богићевић), уз саслужење паланачког свештенства, најављено је освећење цркве Свете Петке на Колонији у Смедеревској Паланци. Освећење цркве обављено је у суботу, 23. октобра. Освећење је извршио Преосвећени епископ шумадијски Господин Јован, са епископом канадским Георгијем, епископом браничевским Игњатијем и епископом јегарским Порфиријем, уз саслужење бројног свештенства. Новоизграђени паланачки храм био је премали да прими више од хиљаду верника, који су се окупили да би учествовали у овом узвишеном и радосном чину.

Том приликом Његово преосвећенство владика шумадијски Господин Јован окупљеним верницима се обратио следећим речима:

"Браћо и сестре, благодаћу Пресветог Духа, освештасмо овај свети храм посвећен преподобној мати нашој Параклеси, светој Петки. У Свети Престо поставили смо мошти светог великомученика косовског кнеза Лазара. Нека Бог, Пресвета Мајка Божија, преподобна Параклеса, свети великомученик косовски Лазар и остали мученици Цркве Божије буду заштитници овог храма и свих вас који у њега будете долазили да се Богу молите и да се причешћујете. Нека Господ благослови све вас. Посебна ми је радост што овом светом чину присуствују и моја браћа архијереји Српске православне цркве. Хвала вам браћо архијереји што сте молитвено уче-

ствовали у овом освећењу, благословите овај народ и помолите се за нас."

За трпезом љубави, која је упрличена поводом освећења цркве, кратком беседом присутним се обратио и владика канадски Господин Георгије:

"Драга браћо и сестре, честитам вам на предивном, прелепом Божијем здану, које сте подигли у славу Божију и у част свете великомученице Параклесе, Петке, која је српског порекла, а чије се мошти налазе у Јашију, у Румунији. Њу поштују сви Срби, понајвише жене. Нека је срећан и благословен овај свети чин, нека сте срећни сви ви који сте учинили и најмањи дарак, јер ко Цркви даје Богу даје, а Бог никада и никоме не остаје дужан... Преносим вам поздраве сестара и браће, свештеника и благочестивог народа канадске епархије, нас који смо у дјаспори и гледамо на исток, гледамо у нашу свету Србију, где су наша изворишта, где су наше светиње и све-

титељи и радујемо се сваком вашем успеху и молимо се Богу и саосећамо са страдањем нашег народа. Нека љубав и милост божија буду са свима вама и са нашом браћом, нарочито на многострадалном Косову, да их Бог избави и искупи и да једнога дана будемо сви опет једно срце и једна душа у једној земљи Србији."

На предлог грађевинског одбора епископ шумадијски Јован је додељио око тридесет епископских грамата. Орденом Светог Симеона Мироточивог одликовани су господа Борислав Јелић из Смедеревске Паланке и Богдан Вулетић из Раче Крагујевачке. Орденом Вожда Карађорђа владика шумадијски је одликовао Холдинг компанију "Гоша", Грађевинско предузеће "Опека", господина слободана Никодијевића, власника предузећа "Никал" иprotoјереја ставрофора Драгослава Сенића. ■

Милина Нанади

СЕЋАЊЕ НА ЗНАМЕНИТЕ КОСМАЈЦЕ

Између Авала, Венчаца и Букуље, Поморавља и Колубаре, раширио се својим бујним зеленилом Космај. А његове северне падине, испресецане потоцима и јаругама, заузело је пространо село Неменикућама, описано у многим књижевним творевинама у 19. и 20. столећу. У том селу, давне 1780. године, рођен је Милован Видаковић, творац модерног српског романа. Поживе у Неменикућу само осам година, а онда га једна од многих сеоба однесе преко Саве и Дунава и то тако да се никада више у за вичај не врати. Ипак, у својој „Аутобиографији“ Видаковић се врло живо сећа догађаја, људи и локалитета свог родног места. Но, дешавања која су следила све су више потискивала овог књижевника у јавности, скоро до заборава. И у самом Космају, одсељавањем последњих Видаковића почетком 20. века, и Милован би потпуно скрајнут.

У Неменикућама, како записа летописац, одувек је постојала црква. Памте се прво брвнара, потом камено здање, а сада се храм, посвећен светим апостолима Петру и Павлу, својим поносним звоником над горњава са околним столетним дрвећем. Бивала су ова здања рушена у немоћном бесу освајача, а онда би убрзо ницала све лепша и пркоснија. Тако је и садашња црква, једна од најлепших у ширем окружењу, саграђена од 1864. до 1868. године у живописном проширењу потока Селиште. У порти, веома пространо и осмишљено уређеној, поред пархијске и црквене куће и десетине вишевековних дудова и липа, налазе се и Клеопатрина чесма и споменик Тимочанима изгинулим 1914. године. Чесма носи име и сећање на Клеопатру, кћерку кнеза Александра Карађорђевића и кнегиње Персиде, која је умрла у својој 20-ој години. На путу за Тополу, тужна поворка преноћила је код цркве у овом селу јула 1855. године, и тим поводом господар Србије наложио је изградњу једне чесме.

Године 1996. неколицина ентузијаста одлучи да поврати Милована Видаковића у родно Неменикуће.

Најављен је и одржан програм на дан сеоске славе, Петровдан, у црквеној порти уз присуство више десетина окупљених. Наредне године би неколко стотина, а у последње време посетиоци се броје у хиљадама. А на простору испред храма бивала су значајна имена наше културе и уметности. Већ треће године трајања „Дан Милована Видаковића“ прерасте у „Дане“. У недалеком манастиру Тресије, на Ивањдан, за-

поче „Дан књиге“ под манастирским липама. На темељима старог манастира Кастаљана, такође у атару Неменикућа, 9. јула се одржава богат програм.

Овогодишњи празнични јулски дани били су бескишни. Већ од раних јутарњих сати већи број придошлица присуствовао је служби у цркви манастира Тресије. Доцније се још увећао број долазника, те је после добродошлице старешине мана-

тира, архимандрита Јована, и помене једној од организатора, почившој Јирјани Бошковић, представљено тваралаштво настало у протеклих одину дана у Сопоту и Младеновцу, ао и издања манастира Тресије и здања библиотеке града Београда. међувремену, учесници Ликовне олоније „Неменикуће 2004“ запоињали су свој посао. Потрајало је рушење са књигама и ствараоцима за трпезом љубави до касних подневних часова.

Манастир Кастаљан је посвећен ветом великомученику Ђорђу. Нази се у североисточном делу Космаја, у потесу Крива липа или Вршице, детаљно описаном у Видаковићевој „Аутобиографији“. Ту су Неменикућани и становници других околних села провели непуне две одине ратних сукоба 1887/88, а оних потом одоше „преко“. Иначе, на јном месту, по сведочењу К. Јирића, у другом или трећем веку Риљани су направили кастел ради заштите каравана који су одвозили ребро и олово из овдашњих Космајских рудника. Манастир датира, највероватније из доба краља Драгутина (крај 13. и почетак 14. века), део пронађене надгробне плоче ведочи да је био насељен 1322. године. Разрушен је у време Велике хобе око 1690. године, а обнова започета седамдесетих година 20. века

чека свој наставак. Ова 2004. је трећа година програмског дешавања на темељима Кастаљана. Својим раскошним ношњама и опремом, чланови „Свибора“ у нетакнутом амбијенту овог дела Космаја дочарали су присутним српске старе вештине борења.

На Петровдан, у порти неменикућке цркве, завршавају се „Дани Милована Видаковића“. Ове године је време било наклоњено организаторима, те је порта била испуњена посетиоцима. У поподневним сатима, програм је започет поменом Миловану Видаковићу који је служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење овдашњег свештенства и монаштва. У пуној цркви владика Јован је подсетио присутне на значај и улогу Милована Видаковића не само овде, у Космају, већ и на ширим српским просторима. Пригодном беседом одавања признања и блаженопочивашем владици Јовану, присутнима се обратио и епископ осјечко-пољски и барањски Г. Лукијан.

Након помена, испред храма светих апостола Петра и Павла поздравна реч домаћина сабора јереја Ђорђа Димитријевића одисала је жељом да ово окупљање и даље постоји, расте и развија се. За прегалаштво у раду, јереја Ђорђа Димитријевића, је изабрана један од чланова „Свибора“.

јевића, Његово преосвештенство владика Јован одликовао је правом ношења црвеног појаса. Такође, владика је доделио великим доброчинитељу овдашњих цркава господину Јовану Јованићу, власнику фирме „Дијамант-минерал“ из Неменикућа архијерејску грамату признања. Потом је парох неменикућки дарио владику Јовану сликом овдашњег сликара Драгана Крбачевића Грка.

У касније настављеном програму Петар Краљ је говорио одломке из дела Милована Видаковића, проф. др Душан Иванић је подсетио на животни пут овог великог Космајца, а гласови браће Теофиловић су се разлегали кроз препуну порту. Званични део програма завршили су чланови КУД „Весели Космајци“ из Сопота и КУД „Шумадија“ из Влашке. За већину присутних припремљена је и трпеза љубави, док су други налазили задовољства под оближњом шатром или на рингишшилима и другим направама за забаву.

У касне вечерње сате поздрављали су се гости и домаћини уз „Довићења дододине“, и док су већи постављени рефлектори осветљавали прелепо црквено здање, из оближњих шумарака оглашавале су се птице. ■

Забележио Боро Шобот

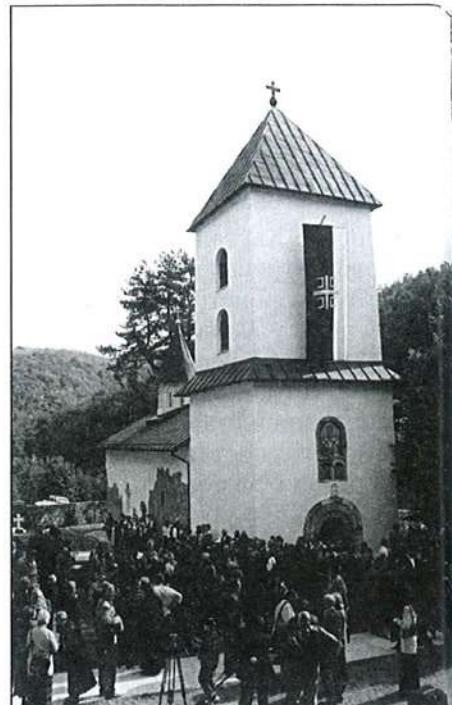

РУДНИЧКИ САБОР У СПОМЕН КАРАЂОРЂЕВОМ УСТАНКУ

Дан уочи великог сабора у манастиру Никољу, отварањем изложбе икона и промоцијом књиге Миррослава Недића „За крст часни и слободу златну“ започело је културно и духовно саборовање посвећено двестогодишњици Првог српског устанка. Сутрадан ујутру, у недељу 10. октобра у манастирској порти и прелепом амбијенту, епископ шумадијски господин Јован са свештеницима тополским и аранђеловачким и црквеним хором „Опленец“ служио је свечану архијерејску Литургију и освештао нов конак који је, након двеста година, залагањем мати игуманије Евдокије, њеног сестринства и наравно уз помоћ добрих људи из села Шаторње и околине, обновљен и специјално за тај дан дирљиво украсен рукотворина ма вредних жена из овог краја. На том месту, на самом почетку Првог

српског устанка по налогу Сали-аге, рудничког паше, затворено је и спаљено више десетина манастирских ђака. Тада је срушен и манастир, задужбина властелина Николе Дорјеновића из 1425. године који је обновљен 1988. године. Две године касније у њему је поново почeo монашки живот доласком сестара.

Богатим и достојанственим културним програмом који су пропратиле многе локалне телевизије, завршена је прослава почетка Првог српског устанка која је свима, и учесницима и окупљеном народу, осталла у лепом сећању и пробудила наду да ће манастир Никоље Рудничко можда, у некој блиској будућности, постати културни и духовни центар у коме ће се људи жељни топлине и мира окупљати и своје душе одматати. ■

ПАРАСТОС КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ КАРАЂОРЂЕВИЋУ

На дан Светог Јована Богослова, 9. октобра ове године, у цркви Светог Георгија на Оplenцу, епископ шумадијски господин Јован и епископ јегарски др Порфирије, уз саслужење свештеника опленачког и орашачког намесништва и учествовање црквеног хора „Опленец“ служили су заупокојену Литургију у спомен на дан када је пре равно седамдесет година убијен краљ Александар I Караджорђевић - Ујединитељ.

Литургији и помену присуство- вао је и престолонаследник принц Александар са супругом Катарином, принцеза Линда, чланови Крунског савета и многе личности културног и политичког живота. По завршетку Литургије и помена, са степеништа цркве, народ и мно- гобројне званице поздравили су престолонаследник Александар и академик Матија Бећковић.

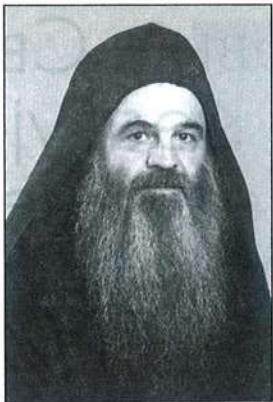
Истог дана предвече у згради Караджорђеве касарне, црквени хор „Опленец“ је промовисао свој нови CD и DVD који су са благословом Његовог преосвештенства

епископа шумадијског господина Јована снимљени 15. маја ове године и посвећени двестогодишњици Првог српског устанка и обнови манастира Хиландар.

Ову скромну свечаност увеличили су и улепшали драги гости,

црквени хор Светог апостола Петра и Павла из Јагодине, глумац Крагујевачког позоришта Милош Крстовић, уметник на фрули Милинко Ивановић, а све присутне је топло поздравио тополски ђакон Рајко Стефановић. ■

*Монах
др Давид (Перовић),
изасланик
Св. арх. синода*

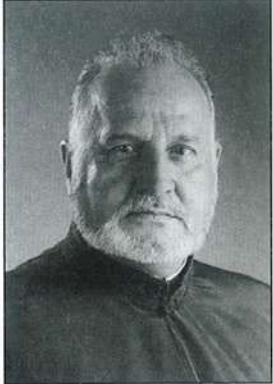
*Његово
іреосвештенство
Г. Јован,
епископ шумадијски*

*Протојереј
др Зоран Крстić,
професор,
реквијор Богословије*

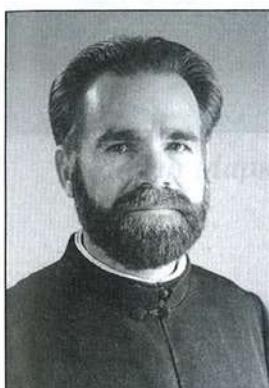

*Бакон
Рајко Стефановић,
професор иријравник,
разредни стипарешина*

*Протојереј ставрофор
Драгослав Степићовић,
професор иријравник*

Наставнички колегијум Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу са надлежним архијерејем и изаслаником Светог архијерејског синода СПЦ јун-август 2004. године

*Јереј
Младен Ђурановић,
професор иријравник*

*Јереј
Александар Бороћа,
професор иријравник*

*Јереј
Милић Марковић,
професор иријравник*

*Бакон
Злајшко Маћић,
хонорарни наставник*

*Александар Сенић,
професор иријравник,*

*Неђослав Јованчевић,
професор*

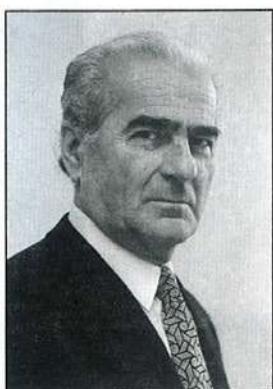
*Др Ненад Грујовић,
хонорарни наставник*

*Мирољуб Анђелковић,
професор иријравник*

*Гојко Ненадић,
хонорарни наставник*

*Војислав Радуновић,
хонорарни наставник*

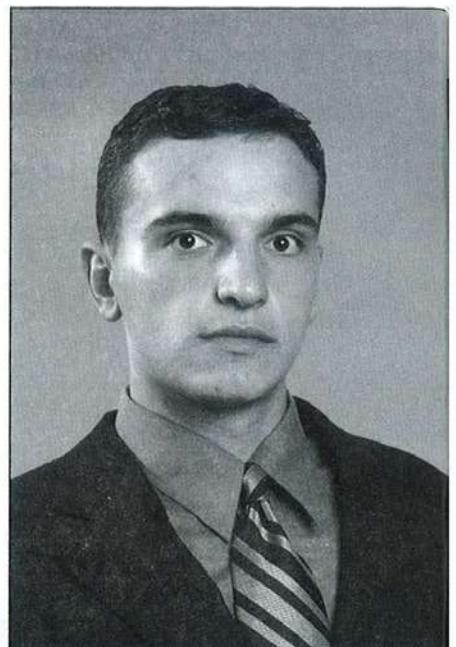
Матуранти Богословије Светог
Јована Златоустог у Крагујевцу,
јун-август 2004. године - генерација
уписана школске 2000/2001. године

Александар Грујић

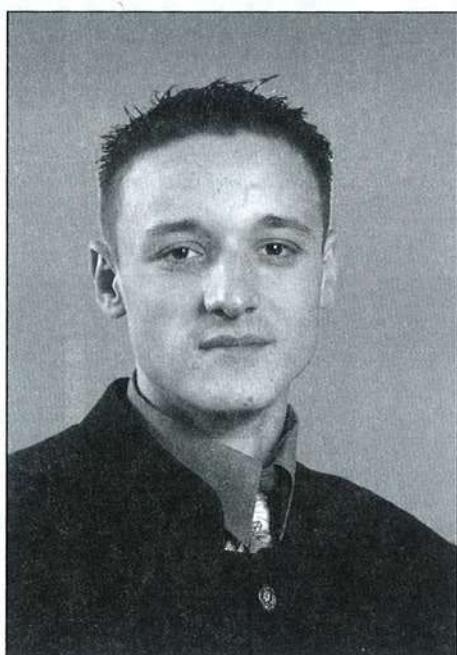
Ивица Ђорђевић

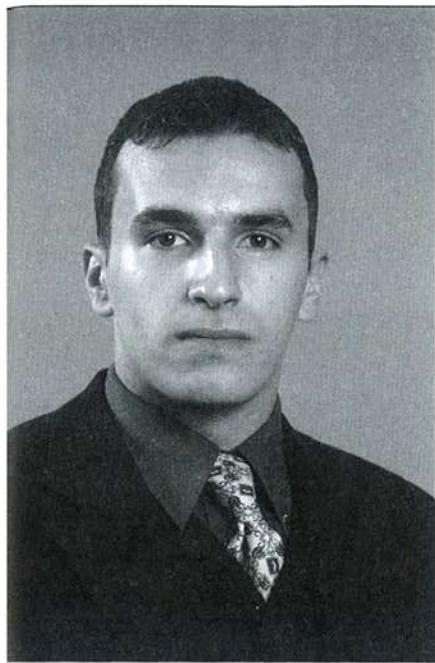
Милосав Ђоковић

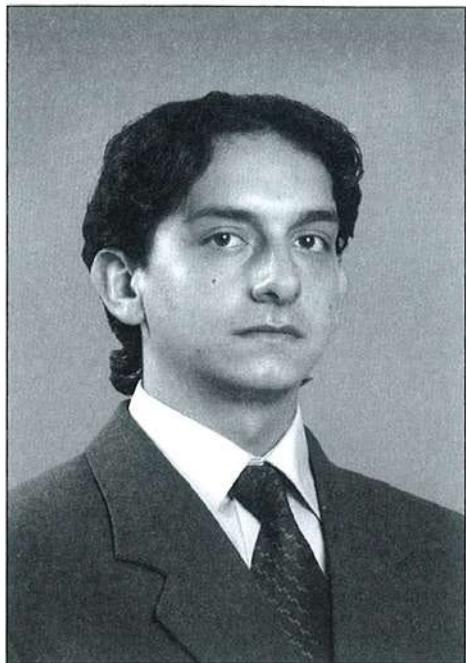
Дарко Ђурђевић

Нинослав Ђуричић

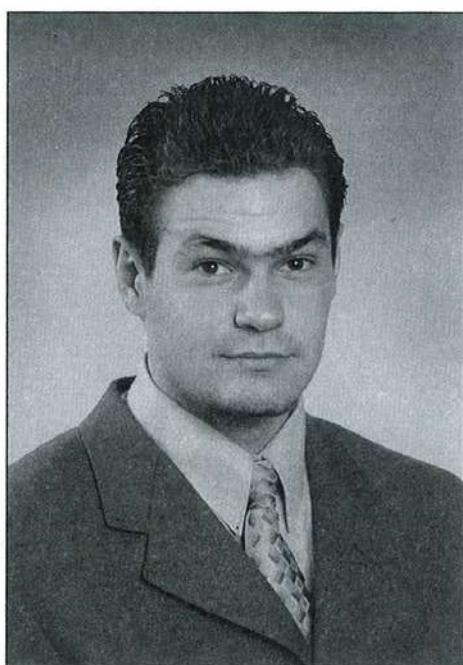
Дејан Марковић

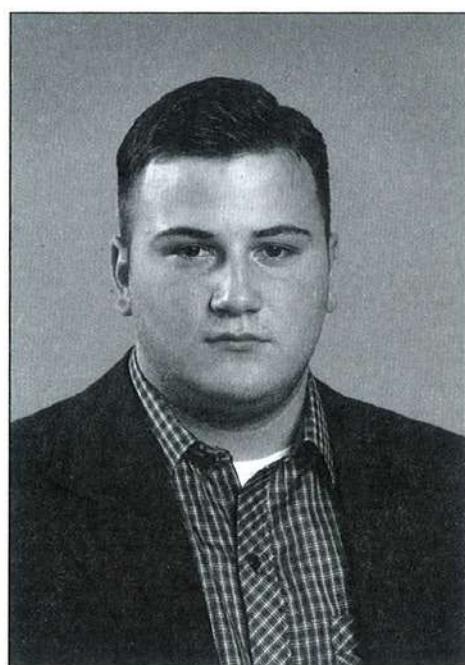
Огњен Козлина

Александар Миличић

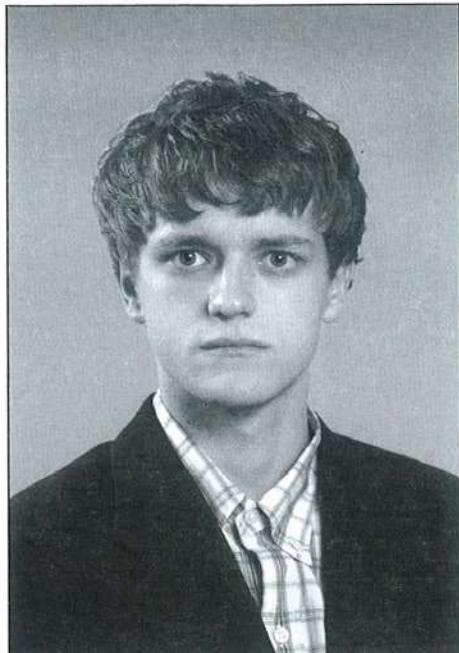
Арсен Миловановић

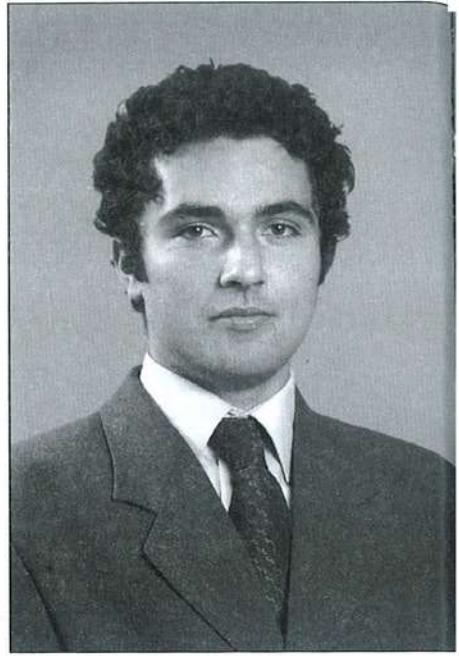
Бојан Павловић

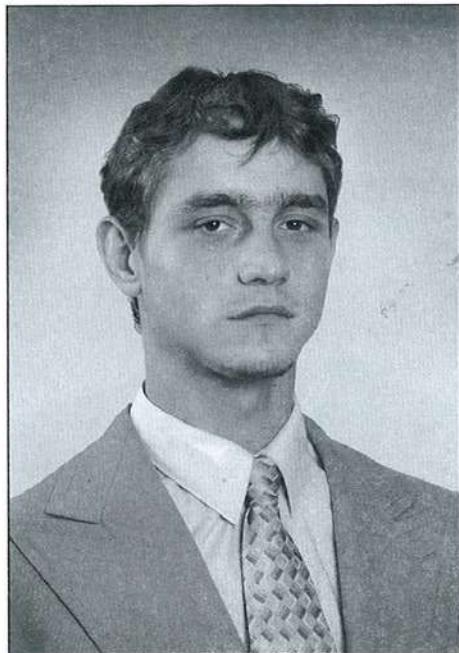
Владимир Пойовић

Зоран Пожарев

Срђан Радмановић

Владимир Ристић
(Ангеларије)

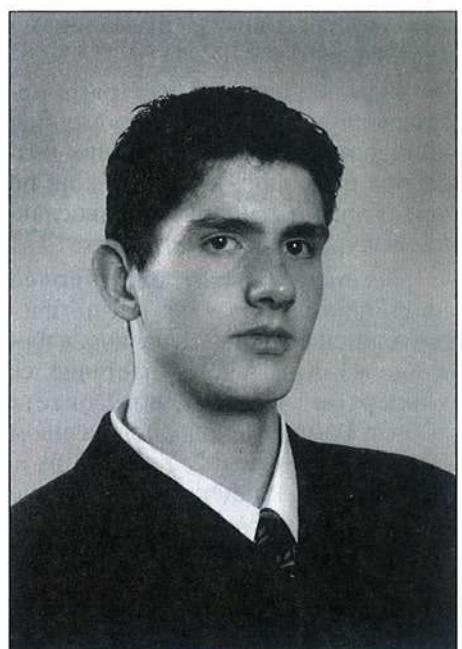
Душан Рузмић

Јован Томић

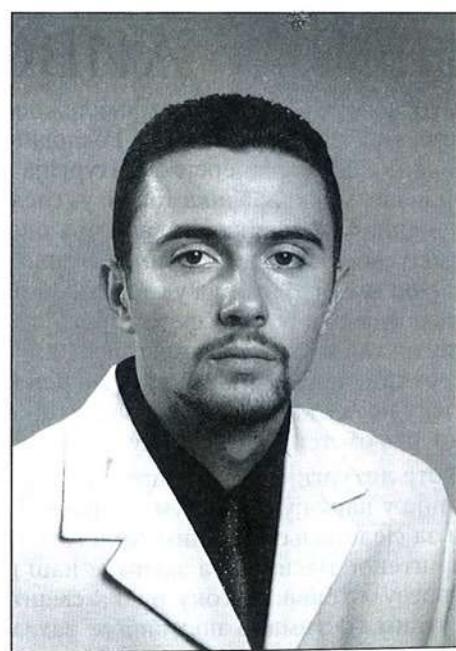
Слободан Савковић

Милорад Томић

Угљеша Урошевић

Мирко Шилјковић

ШИРЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ КУЛТУРЕ

Ове јесени у Крагујевцу заживео је Духовни центар при Саборној цркви, који је по благослову Његовог преосвештенства епископа шумадијског г. Јована, добио име Светих Новомученика крагујевачких, пострадалих у Шумарицама 1941. године.

Задатак Духовног центра је организација предавања, промоција, концерата, изложби, духовних разговора и сличних програма који ће код грађанства ширити православну културу.

"Јесењи програм" је отпочео промоцијом збирке песама петнаестогодишње Кринке Козлине, избеглице из Хрватске, а наставио се концертом Катедралног октета "Свети Роман Мелод", под називом "Скажи ми Господи". У децембру је планиран и концерт православне духовне музике у извођењу Хора "Кир Стефан Србин", такође из Крагујевца. Најатрактивнија су предавања. Планирано их је шест: "Место и улога Православне цркве у дијалогу са другим хришћанима" (предавач, ђакон Златко Матић, асистент на Богословском факултету у Београду на предмету Упоредно богословље), "Породица јуче, данас,

сутра" (академик Владета Јеротић), "Улога свештеника у Првом српском устанку" (проф. др Предраг Пузовић, декан Богословског факултета у Фочи), "Апокалипса - Тумачење Откровења Јовановог" (јереј Милић Марковић, професор Богословије "Свети Јован Златоуст" у Крагујевцу), "Смисао постојања човека у светлу Библије - Књига Постања" (ђакон Рајко Стефановић, професор исте Богословије) и "Црквена дисциплина" (проф. др Зоран Крстић, ректор Богословије "Свети Јован Златоуст" и проф. Црквеног права на Богословском факултету у Београду).

Пред Крагујевчане су изнете промовисане и занимљиве књиге "Социологија хришћанства", проф. Георгија Мандзаридиса из Солунца. Антологија православних молитав (приредио проф. др Јован Пејчић "Хиландарије" (Антологија песама о Хиландару, приредио књижевни Александар Лаковић), "Питома ложа - крагујевачке грађанске задужбине у другој половини деветнаестог и првој половини двадесетог века" Гордане Јоцић, као и збирк поезије "И беше данас и би сутра" хади Љиљане Лиле Ђурђевић. Уочи Међународног сајма у Београду представљена је и Издавачка кућа "Каленић", а страдалницима на Косову намењено је веће са специјалним програмом "Ако тебе забора вим Косово..." На тему "Музички правци и сатанизам" одржана је трибина са гостима Владимиром Димитријевићем, православним публицистом из Чачка и Влајком Пановићем, психологом из Београда. Највише пажње је ипак изазвала Духовни разговор са владиком Јованом, о разним темама од литургије Цркве до молитве и парохије.

У Духовном центру истичу да је овај облик ширења православне вере и културе, мимо Литургије, снисхођење ка широким групама верника. Уколико ове вечери допринесу томе да се Крагујевчани више "омолите" и "охристољубе", како је о томе говорио о. Јустин Ђелијски, онда је имало смисла њихово организовање. То ће, ипак, показати време. ■

Г. Ј.

КРШТЕЊЕ У ДИВОСТИНУ

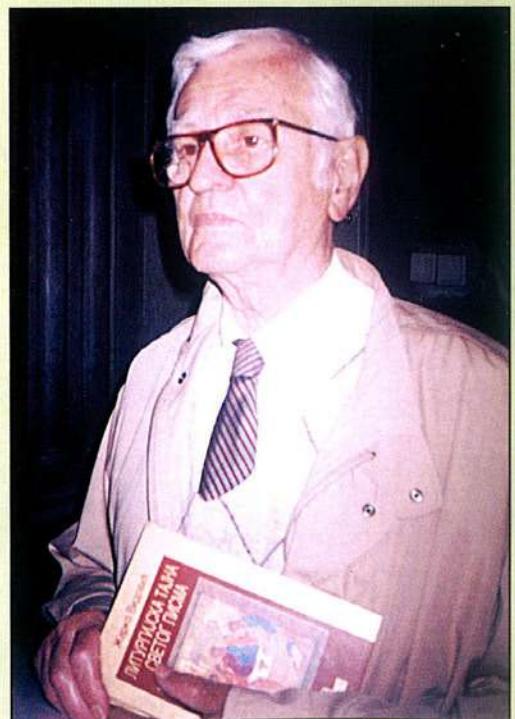
Божијим благословом и благословом надлежног владике Његовог преосвештенства епископа шумадијског Господина Јована, служена је 21. августа 2004. године Света архијерејска литургија у манастиру Дивостињу. Литургијом је началствовао владика Јован, уз саслужење више свештеника, два ђакона и анђелско појање сестринства ове свете обители. Повод за ово литургијско сабрање било је крштење сина свештеника Срђана Тешића. Крштавајући малог Василија у саставу Свете литургије, посведочена је древна пракса да су и остale свете тајне вршene у склопу Литургије, а круна свих светих тајни јесте Евхаристијска жртва - сједињење са самим Спаситељем кроз причешће. Владика Јован у својој беседи упутио је родитељима духовну поуку како треба да васпитају своје дете у духу Јеванђеља Христовог у овом тешком времену.

На крају Свете литургије, прво је приступио Светом Причешћу новокрштени Василије у наручју свога кума Горана Димића, а затим сви који су се спремали за сједињење са самим Христом. Потом је извршено уцрквљење новокрштеног Василија, а затим је наш владика и духовни отац благословио трпезу љубави. У току ручка свештеник Срђан подигао је здравицу присутним гостима, а посебно се захвалио владици Јовану за част и љубав коју је указао и даровао његовом наследнику, пожелевши Преосвећеном владици Јовану здравље и дуговечност у архијерејском служењу - на многа лjeta. ■

Срђан П. Тешић, јереј

Опленац - Црква обележава седамдесетогодишњицу смрти
краља Александра Карађорђевића

Професор Жарко Видовић,
саговорник Каленића

Блаженопочивши
патријарх александријски
Петар у Крагујевцу

СТЫДЛІСТЬ

Чарактеръ иконы
што написана

Есию икону приложиавс

Сою вину и матеръ наѧшъ да гробъ принесъ и съ фимией
и при проѣту и съсаніемъ она и гв. хокнику фесъ досію істяна въ епъ

СИЮ ИКОНУ